

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İKTİSAT FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER

LİSANS BİTİRME TEZİ

TÜRKİYE VE AZERBAYCAN'DA İNSAN HAKLARININ
GELİŞİMİ

Hazırlayan

Eleddin ELYAROV

0717.02008

BAKÜ-2019

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT UNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İKTİSAT FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER

LİSANS BİTİRME TEZİ

TÜRKİYE VE AZERBAYCAN'DA İNSAN HAKLARININ
GELİŞİMİ

Hazırlayan

Eleddin ELYAROV

0717.02008

Danışman

Dr. Elşen MAMMADLİ

BAKÜ-2019

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

Kafedra “İqtisadiyyat və İşlətmə”

TƏSDİQ
EDİRƏM

“ _____ ”
2019

BURAXILIŞ İŞİ ÜZRƏ VERİLMİŞ TAPŞIRIQ

“Türk Dünyası İqtisad” fakültəsinin Beynəlxalq münasibətlər
(Uluslararası İlişkiler) ixtisası üzrə

təhsil alan tələbəsi

Əlyarov Ələddin Rövşən
(adı, soyadı, atasının adı)

Diplom işinin rəhbəri

Dr. Elşən Məmmədli Xalid
(adı, soyadı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi)

1. İşin mövzusu TÜRKIYE VE AZERBAYCANDA İNSAN
HAKLARININ GELİŞİMİ

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən təsdiqlənsin

“ _____ ” 2019 il No

2. Tələbənin sona yetirdiyi işin kafedraya təhvil müddəti: 8 ay

3. İşin məzmunu və həcmi (izahı, hesabı və eksperimental hissəsi, yeni təhlilə ehtiyacı olan müəssisələr) Özet, Giriş, Birinci bölüm, İkinci bölüm, Üçüncü Bölüm, Sonuç, Kaynakça

4. Buraxılış işi üçün lazımi materiallar

1. BABAĞLU H. (2006), İnsan hüquqları və azadlıqları. Bakı.
2. ƏLİYEV Ə. (2007), Müasir Beynəlxalq Hüquqda İnsan Hüquqları, Əhali və Miqrasiya Problemləri, Bakı
3. MEHDİYEV F. (2009) Nəzəriyyə və təcrübədə insan hüquqları. Bakı
4. BOZKURT ENVER, (2006), Uluslararası İnsan Hakları Hukuku, Asil Yayınları, Ankara
5. YEŞİM EDİS ŞAHİN, (2007), Küreselleşme ve insan hakları. İstanbul
6. YELİZ ŞANLI, (2004), Küreselleşme sürecinde insan hakları: Sığınma hakkı. Ankara
7. ISHAY MICHELINE, (2004), The History of Human Rights: From Ancient Times to the Globalisation Era, University of California Press
8. THOMAS BUERGENTHAL, DINAN SHELTON, DAVID STEWART, (2004), International Human Rights, West Group, Minnesota
9. МАРЧЕНКО М.Н. (2007), Проблемы универсализации прав человека в условиях глобализации. Права человека и современное государственное-правовое развитие. М.

5. Qrafik materiallarının siyahısı dəqiq göstəricilərlə (vacib cədvəl, çertyojlar, yaxud qrafiklər, nümunələr və s.)

6. Buraxılış işi üzrə məsləhətçinin soyadı, adı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi (diplom işinin ona aid olan hissəsini göstərməklə)

7. Buraxılış işinin təqdimi üzrə təqvim planı:

Sıra No	İşin hissələrinin adı	Qurtarma faizi (yerinə yetirilmə)	İşin yerinə yetirilməsi müddəti
			plan
			üzrə
faktiki			

1. Bölüm (Ekim 2018 – Ocak 2019)
2. Bölüm (Şubat 2019 – Nisan 2019)
3. Bölüm (Mayıs 2019)

Buraxılış işinin rəhbəri

imza

Məsləhətçi

imza

Tapşırığı imza üçün qəbul etdim

(tələbənin imzası)

Tapşırığın qaytarılması tarixi “ _____ ” _____ 2019-cu il

Qeyd 1. Buraxılış işi üzrə verilmiş tapşırıq 2 nüsxədən ibarətdir. Nüsxənin biri tələbəyə verilir, ikincisi kafedrada qalır.

2. Hazırlanmış buraxılış işini tapşırıqla birlikdə tələbə DAK təqdim edir.

BURAXILIŞ İŞİNİN PLANI

TUTANAK

ÖZET

KISALTMALAR LİSTESİ

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

İNSAN HAKLARININ TEORİK VE METODOLOJİK TEMELLERİ
VE DİĞER ÜLKELERİN TECRÜBELERİ

1.1 İNSAN HAKLARININ BİLİMSEL METODOLOJİK TEMELİ

1.1.1. Uluslararası Gelişmeler

1.2. İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİNDE DİĞER ÜLKELERİN
TECRÜBELERİ

1.2.1. Küreselleşme bağlamında uluslararası ilişkiler faktörü olarak
insan hakları

1.3. İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ VE EKONOMİYE
ETKİLERİ

İKİNCİ BÖLÜM

AZERBAYCAN VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNSAN
HAKLARININ GELİŞİMİ VE MEVCUT DURUMUNUN ANALİZİ

2.1. AZERBAYCAN CUMHURİYETİ İNSAN HAKLARININ
GELİŞİM TARİHİ

2.1.1. Azerbaycanda insan hakları gelişiminin Haydar Aliyev devri

2.1.2. Azerbaycanda insan hakları gelişiminin mevcut durumu

2.2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNSAN HAKLARININ GELİŞİM
TARİHİ

2.2.1. Türkiyede İnsan haklarının ulusal düzeyde korunması için genel
yasal çerçeve

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAYCAN VE TÜRKİYE TARAFINDAN İMZALANAN VEYA ONAYLANAN İNSAN HAKLARI İLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

3.1. AZERBAYCAN'IN İNSAN HAKLARI ÜZERİNE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİ

3.1.1. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ile ilişkileri

3.1.2. Avrupa Konseyi ile insan haklarına üzerine ilişkileri

3.2. TÜRKİYE'NİN İNSAN HAKLARI ÜZERİNE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİ

3.2.1. Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile Türkiye'nin insan hakları üzerine sözleşmeleri

3.2.2. Türkiye'nin Avrupa Konseyi ile insan haklarına üzerine ilişkileri

KAYNAKÇA

TÜRKİYE VE AZERBAJCANDA İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ

ÖZET

Araştırma konusunun uygunluğu. Halen, yasal bir kategori olarak insan hakları gelişiminde yeni bir aşamaya girmektedir. Bir yandan, insan hakları fikri evrensel ve uluslararası bir kavram olarak Őekillendi, diğer yandan uluslararası bölgesel ve yerel standartların artan bir rolü var.

İnsan haklarının artık yalnızca anayasal ve bildirimsel düzenlemelere tabi olmadığına dikkat edilmelidir. İnsan haklarının, bazı bilginlerin insan haklarını toplumun sürdürülebilir kalkınması için ana faktörlerden biri olarak adlandırmasına izin veren yasal kategorinin ötesine geçmesi de bu konunun özel önemine işaret ediyor. Aynı zamanda, çeşitli düzenleyici yasalarda yer alan etkileşim ve hak ve özgürlüklerin rekabet sorunlarının yeni bir düzeye girdiği belirtilmelidir

Çalışmanın amaçları. Tezin amacı, Türkiye ve Azerbaycanda insan haklarının gelişim olanaklarının araştırılmasıdır.

Araştırmanın bilimsel yeniliyi Şu Şekilde: İnsan haklarının dünya ülkelerinde gelişimi araştırılarak Türkiye ve Azerbaycanda insan haklarının gelişmesinin temelleri teorik ve metodolojik analiz edilmişdir.

İÇİNDEKİLER

TUTANAK.....	ii
ÖZET	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İNSAN HAKLARININ TEORİK VE METODOLOJİK TEMELLERİ VE DİĞER ÜLKELERİN TECRÜBELERİ

1.1. İNSAN HAKLARININ BİLİMSEL METODOLOJİK TEMELİ.....	4
1.1.1. Uluslararası Gelişmeler.....	6
1.2. İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİNDE DİĞER ÜLKELERİN TECRÜBELERİ.....	9
1.2.1. Küreselleşme bağlamında uluslararası ilişkiler faktörü olarak insan hakları	13
1.3. İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ VE EKONOMİYE ETKİLERİ.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

AZERBAYCAN VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ VE MEVCUT DURUMUNUN ANALİZİ

2.1. AZERBAYCAN CUMHURİYETİ İNSAN HAKLARININ GELİŞİM TARİHİ	22
--	-----------

2.1.1. Azerbaycanda insan hakları gelişiminin Haydar Aliyev devri .	24
2.1.2. Azerbaycanda insan hakları gelişiminin mevcut durumu	24
2.2. TÜRKİYE CUMHURİYYETİ İNSAN HAKLARININ GELİŞİM TARİHİ.....	33
2.2.1. Türkiyede İnsan haklarının ulusal düzeyde korunması için genel yasal çerçeve	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAYCAN VE TÜRKİYE TARAFINDAN İMZALANAN VEYA ONAYLANAN İNSAN HAKLARI İLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

3.1. AZERBAYCAN'IN İNSAN HAKLARI ÜZERİNE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİ.....	38
3.1.1. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ile ilişkileri	40
3.1.2. Avrupa Konseyi ile insan hakları üzerine ilişkileri.....	43
3.2. TÜRKİYE'NİN İNSAN HAKLARI ÜZERİNE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİ.....	44
3.2.1. Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile Türkiye'nin insan hakları üzerine sözleşmeleri	46
3.2.2. Türkiye'nin Avrupa Konseyi ile insan haklarına üzerine ilişkileri.	48
SONUÇ VE TEKLİFLER	50
KAYNAKÇA	52

KISALTMALAR LİSTESİ

DTÖ:	Dünya Ticaret Örgütü
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
SSCB:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
AB:	Avrupa Birliği
BM:	Birleşmiş Milletler
NATO:	North Atlantic Treaty Organization
G7:	Group of Seven
STK:	Sivil toplum kuruluşu
OHCHR:	Office of the High Commissioner for Human Rights
AHC:	Azerbaycan Halk Cephesi
AGİT:	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
TBMM:	Türkiye Büyük Millet Meclisi

GİRİŞ

Araştırma konusunun uygunluğu. İnsan hakları bugün ortak bir insani değer olarak kabul edilir, modern devlet-yasal sistemler için yasal ideal haline gelmiştir. İnsan hakları, yasal, demokratik ve sosyal bir devletin en önemli özelliğidir. İkincisinin etkili bir çözümü, insan hakları olgusunun temel ve bilimsel olarak anlaşılmasını içeren kapsamlı bir çalışma gerektirir. Bununla birlikte, yerel literatürün bir analizi, bugün yasal haklar bilgisinin çok sektörlü bir bilgi olduğunu, başta anayasal ve uluslararası yasal hükümler olmak üzere çeşitli disiplinlerin "miktarı" olduğunu ortaya koymaktadır. İnsan hakları ile ilgili materyaller, genel teorik çalışmalarda ve hukuk teorisi ve devlet teorisi ders kitaplarında belirtilenler bile dahil olmak üzere, sektörel birincil kaynakların (en sık olarak bir bireyin yasal statüsünün problemleriyle ve ulusal ve uluslararası koruma mekanizmalarıyla sınırlı) baskısı taşır. Hakların bu açıdan temsili kuşkusuz önemlidir, ancak genel yasal kategoriyi netleştirmek için yeterli değildir.

Ek olarak, mevcut bilimsel gelişmeler yasal olmayan tarafları ve hakların tezahürlerini zayıf bir şekilde dikkate almaktadır ve bu nedenle hakların yasal özünün sosyal ve insani özelliklerine olan bağlılığını her zaman yansıtamamaktadır.

Bununla birlikte, bilimsel rasyonellik konusundaki modern (klasik olmayan) düşüncelere dayanan insan hakları teorisini tanımlamanın genel yasal, felsefi-yasal ve metodolojik seviyesi sorunu türk ve Azerbaycan edebiyatında ortaya çıkmamıştır. Böyle bir girişim ilk olarak bu çalışmada yapılmıştır.

Çalışmanın amaçları ve hedefleri. Tezin amacı, Türkiye ve Azerbaycanda insan haklarının gelişim olanaklarının araştırılmasıdır. Araştırma konusunun araştırılması için aşağıdaki ana görevler tanımlanmıştır:

- İnsan hakları kavramı üzerine teorik gelişmelerin içeriğinin analizi;
- İnsan haklarını koruyan uluslararası ve yerel eylemlerin incelenmesi;
- İnsan hakları alanında meydana gelen boşluklar ve çarpışmalar tespit edilmiştir.;
- Türkiye ve Azerbaycanda İnsan haklarının korunmasının özelliklerini tanımlamak;
- Küreselleşmede Türkiye ve Azerbaycanda insan hakları durumunun araştırılması.

Araştırmanın bilimsel yenilik şu şekilde: İnsan haklarının dünya ülkelerinde gelişimi araştırılarak Türkiye ve Azerbaycanda insan haklarının gelişmesinin temelleri teorik ve metodolojik analiz edilmiştir. Uluslararası hukukta, farklı insan hakları sistemlerinin karşılaştırmalı analizi sorunu yeterince dikkat çekmiyor. Tarihsel gelişimdeki çeşitli hukuk sistemlerinin karşılaştırılması ve iki hukuk sisteminin objektif bir değerlendirmesini yapmamızı sağlayan, oluşumlarının temel yasalarının tanımlanmasıdır: uluslararası ve müslüman.

Birinci bölümde insan haklarının teorik ve metodolojik temelleri ve diğer ülkelerin şu alandaki tecrübeleri analiz edilmiştir. Bölüm insan haklarının bilimsel metodolojik temeli, uluslararası gelişmeler, insan haklarının gelişiminde diğer ülkelerin tecrübeleri, küreselleşme bağlamında uluslararası ilişkiler faktörü olarak insan hakları, insan haklarının gelişimi ve ekonomiye etkileri gibi alt bölümleri taşıyor.

İkinci bölümde Azerbaycan ve Türkiye Cumhuriyeti insan haklarının gelişimi ve mevcut durumunun analizi sunulmuştur. Şu bölüm Azerbaycan Cumhuriyeti insan haklarının gelişim tarihi, Azerbaycanda insan hakları gelişiminin Haydar Aliyev devri, Azerbaycanda insan hakları gelişiminin mevcut durumu, Türkiye

Cumhuriyeti insan haklarının gelişim tarihi, Türkiyede insan haklarının ulusal düzeyde korunması için genel yasal çerçeve gibi bazı konular tartışılmıştır.

Üçüncü bölümde Azerbaycan ve Türkiye tarafından imzalanan veya onaylanan insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmeler müzakere edilmiştir. Bölüm Azerbaycan'ın insan hakları üzerine uluslararası sözleşmeleri, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ile ilişkileri, Avrupa Konseyi ile insan hakları üzerine ilişkileri, Türkiye'nin insan hakları üzerine uluslararası sözleşmeleri, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile Türkiye'nin insan hakları üzerine sözleşmeleri, Türkiye'nin Avrupa Konseyi ile insan haklarına üzerine ilişkileri ibi konular tartışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM.

İNSAN HAKLARININ TEORİK VE METODOLOJİK TEMELLERİ VE DİĞER ÜLKELERİN TECRÜBELERİ

1.1 İNSAN HAKLARININ BİLİMSEL METODOLOJİK TEMELİ

İnsan uygarlığının en yüksek kazanımlarından biri ile ilgili insan ve vatandaş hakları ve özgürlükleri hakkındaki düşünceler çok tarihseldir. “İnsan hakları” kavramının ortaya çıkışı, eski poliste (Atina, Roma) doğal hukuk fikirlerinin ortaya çıkması ve yayılması ile ilişkilidir. V-IV. Yüzyıllarda. M.Ö. Eski Yunan düşünürleri Kallikl, Lykoffon, Antiphon ve diğerleri, tüm insanların doğuştan eşit olduğunu ve aynı doğa haklarına sahip olduğunu ve bu hakların ihlal edilmesinin suç olduğunu savundu. Örneğin Demosthenes, Atina milletvekilinin "şiddet içeren herhangi bir eylemin doğrudan davaya katılmayanlara yöneltilen topluma karşı bir suç olarak görülmesi gerektiği" şartına uygun olduğunu belirtti (Babaoğlu, 2006).

Ortaçağ döneminde, D. Locke, S.-L. Montesquieu, J.J. Rousseau, G. Grotius, I. Kant, G. Hegel, A.N. Turpçev ve diğer düşünürlerin eserlerinde insan hakları ile ilgili mevzular kendini bulmuştur..

Sosyal ilişkilerin gelişmesiyle birlikte, bir insanın ve bir vatandaşın ideal kategorilerinden hak ve özgürlükleri yavaş yavaş gerçeğe dönüştü ve devlet hukuku yasalarına uyuldu. Magna Carta'yı (1215) ve Habeas Corpus Yasasını (1679) (Уповов, Схатум, 2000) hatırlamak yeterlidir.

Bununla birlikte, bu kategoriler en çok XVII-XVIII yüzyıllardaki burjuva-demokratik devrimler sırasında yayıldı. Temel insan hak ve özgürlüklerini sistematik bir biçimde yansıtan ilk yasal

belgeler Virginia Deklarasyonu (1776) ve Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'nın (1791) 10 değişikliğinin temelini oluşturan Amerika Birleşik Devletleri Bağımsızlık Bildirgesi (1776) tarafından sunuldu. . Büyük tarihsel öneme sahip olan, şimdiye kadar ilgisini kaybetmemiş Fransız İnsan Hakları ve Vatandaş Bildirgesi'dir (1789).

XX yüzyılın ortasında. insan hakları ve özgürlükleri (yaşam hakkı, insanın özgürlüğü ve güvenliği, masumiyet karinesi, düşünce özgürlüğü, konuşma vb.) en önemli uluslararası yasal belgelerde evrensel olarak tanınmakta ve korunmaktadır: BM Şartı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948), Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (1996). (Сюкияйнен, 2002)

Şu anda, Birleşmiş Milletlerin bir parçası olan birçok devletin anayasalarında ve yasama yasalarında insan hakları ve özgürlükler korunmuştur. Temelde, dünya medeniyeti ve kültürünün olağanüstü başarıları olarak kabul edilen toplumun, hukukun ve devletin gelişimi ve işleyişinin evrensel olarak kabul edilmiş bir insan boyutu haline gelmiştir.

Ancak, bir insanın ve bir vatandaşın edebiyatta hak ve özgürlüklerine yönelik tutumu kesin olarak kabul edilemez. Örneğin, devredilemez insan hakları fikrinde “idealist, hatta ütöpik tonalitenin” daha fazla duyulduğu iddia edilmektedir. Bazı bilim adamları, prensipte dünyadaki herhangi bir devlet tarafından mutlaklaştırılmayan, insan hak ve özgürlüklerinin en yüksek değerine ilişkin hükümlerin tutarsızlığına dikkat çekmektedir. Belirtildiği gibi A.F. Cherdantsev, gerçekte, daha yüksek bir düzenin değerleri vardır: nüfusun ahlaki ve fiziksel sağlığı, kamu düzeni, devlet güvenliği vb.(Рудинский, 2003).

Haklar ve özgürlükler arasındaki ilişki sorunu tam olarak belli değil. Çok erken bir tarihte, “hukuk” ile birlikte “özgürlük” terimi, her ne kadar basit görüldüğü için, hem sosyal ilişkiler hem anlayış hem de özellikle pratik uygulama için oldukça karmaşık bir olgudur. "Haklar" ve "özgürlük" kavramlarından bahsederken, onların içindeki varlıklar, benzerlikler ve farklılıklar hakkında da dikkat edilmelidir. (Thomas and others, 2004) Benzerlik yasal fırsatlarla belirlenir. Farklılıklar ile ilgili olarak, haklar, herhangi bir sosyal fayda elde etme olasılığını ve özgürlüğü, devletin sınırında belli kısıtlamalardan kaçınma yeteneğini gösterir. Bazı yazarlar özgürlüğün manevi bir soru değil, bir özellik olduğuna inanmaktadır. Haklar ve özgürlükler hakkındaki fikirlerin geniş bir şekilde dağıtılması, onların evrenselleşme ihtimalleri sorununu nesnel olarak gündeme getirdi.

Aynı zamanda, Kistyakovsky B.A.'nın uyarısı daha alakalı görünüyor: “tek ve aynı fikir ve bireysel özgürlükler yok, yasal düzen, devletin anayasal düzeni yok, bütün halklar ve zamanlar için aynı, kapitalizm veya başka bir ekonomik örgütlenme olmadığı için, tüm ülkeler için aynı. Her bir insanın kafasındaki tüm yasal fikirler kendine özgü bir renk ve kendi doğal tonlarını alır”. (Глухарева, 2003) Modern dünyadaki Batı, Latin Amerika, Afrika, İslam, Hindu, Ortodoks, Budist ve Japon medeniyetlerinin varlığı onaylanmaktan uzaktır.

1.1.1. Uluslararası Gelişmeler

İnsan hakları, bir devletin devlete karşı yasal statüsünü, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alandaki yeteneklerini ve iddialarını karakterize eden bir kavramdır.

Genel olarak insan haklarını kişisel (uluslararası anlamda medeni), politik, sosyal, ekonomik, kültürel, çevreye bölmek kabul edilir.

İnsan hakları bir dizi temel uluslararası belgede bulunmaktadır.

10 Aralık 1948'de Birleşmiş Milletler, bireysel haklar, medeni ve siyasi haklar ve özgürlükler ilan eden Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'ni kabul etti (her şeyden önce eşitlik, herkesin özgürlük ve kişisel dokunulmazlık hakkı, vicdan özgürlüğü ve diğerleri). (Kombe, 2008) Deklarasyon ayrıca tüm insanların kişisel farklılıklarına ve ülkelerinin politik sistemlerindeki farklılıklara bağlı olmayan eşit haklara sahip olduğunu da belirtti.

Beyan bağlayıcı değildir. Belge, bu konudaki o dönemde insan düşüncesinin tüm gelişmelerine dayanıyordu. Bu, evrensel bir insan hakları belgesinin ortak gelişiminin ilk deneyimiydi.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, başka uluslararası anlaşmaların geliştirildiği temel bir uluslararası insan hakları kodu haline gelmiştir. 16 Aralık 1966'da Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ile Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, BM Genel Kurulu tarafından kabul edildi (hem SSCB hem de 18 Mart 1968'de imzalandı ve 18 Eylül 1973'te onaylandı).(Марченко, 2007)

Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'ne ilişkin iki Seçmeli Protokol vardır:

Taraf Devletlerin ihlal ettiği Sözleşme'ye tarafların raporlarının değerlendirilmesi için bir prosedür sağlayan isteğe bağlı Protokol. 16 Aralık 1966'da kabul edildi (SSCB, 5 Temmuz 1991 tarihli protokole katıldı).

İkinci isteğe bağlı protokol, ölüm cezasının kaldırılmasını amaçladı. 15 Aralık 1989'da kabul edildi (Rusya henüz onaylanmadı).

Birleşmiş Milletler dört uluslararası belge imzaladı (İnsan Hakları Evrensel Beyanname; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi; Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi; Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin Seçmeli Protokolleri) genellikle Uluslararası İnsan Hakları Tasarısı olarak adlandırılır.

Uluslararası düzeyde, çocuğun haklarına ilişkin özel eylemler kabul edilmiştir, bunların tahsis edilmesi özel bir kategoriye ayrılmıştır, çocukların durumunun özelliğine göre belirlenir, öncelikle tüm devletlerin mevzuatına göre, yetişkinlerin sahip olduğu tüm haklara sahip olmadıklarını ve bazı durumlarda yaşı, aile durumu vb. ile ilgili özel haklara sahip olmalıdır.

20 Kasım 1959'da, BM Genel Kurulu, çocukların korunması ve refahı ile ilgili sosyal ve yasal ilkeleri ilan eden Çocuk Hakları Bildirgesi'ni kabul etti. "Çocuk, fiziksel ve zihinsel olgunluğunun ışığında, doğumdan önce ve sonra yeterli yasal koruma da dahil olmak üzere özel korumaya ve bakıma ihtiyaç duyduğunu" belirtti. (Ergül, 2004) Belge, kabul edilmesi ve gözlemlenmesi "çocukların mutlu bir çocukluk geçirmelerini sağlamak" için izin vermesi gereken 10 maddeden oluşmaktadır.

20 Kasım 1989'da BM Genel Kurulu, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni kabul etti (SSCB tarafından 26 Ocak 1990'da imzalandı, 13 Haziran 1990'da onaylandı). (Micheline, 2004)

Sözleşmeye göre, çocuk haklarını korumanın temel ilkesi, çocukların çıkarlarının önceliğinin tanınmasıdır. Bir çocuğu bağımsız bir hukuk konusu olarak tanıyan Sözleşme, devletlerin çocuğunu toplumda bağımsız yaşama hazırlamak için "barış ruhu, haysiyet, hoşgörü, eşitlik ve dayanışma özgürlüğü" konusunda eğitmesi görevini üstlenir.

Sözleşme, sadece belirli ilkeleri ilan eden Çocuk Hakları Bildirgesi'nin aksine, ahlak ve hukuk alanında asgari standartları belirlemiştir. Bu standartlar Sözleşmeyi onaylayan tüm ülkeler için bağlayıcıdır. Sözleşme, çocuk haklarını en iyi şekilde açıklayan ilk uluslararası belge oldu: sadece ekonomik, sosyal ve kültürel değil, aynı zamanda medeni ve politik haklar. Sözleşmenin bir diğer önemli özelliği, ilk kez çocuk haklarının uluslararası hukukun gücüne sahip olmasıdır.

192 BM üye devletinin tümü sözleşmeye taraftır.

BM'nin desteğiyle, kadınların hakları, engelliler, azınlıklar, yerli halklar ve diğer savunmasız gruplarla ilgili 80'den fazla anlaşma ve beyanname geliştirildi.

Uluslararası düzeyde, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, sivil, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel hakların tüm halkının tanıtımından, korunmasından ve keyfini çıkarmasından sorumludur.

1.2. İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİNDE DİĞER ÜLKELERİN TECRÜBELERİ

Tarihsel deneyimler, insan haklarının gelişiminin toplumun ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yaşamındaki belirli değişikliklerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, yaşam hakkı, II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası hukukta ve birçok ülkenin anayasasında yer aldı.

BM Şartına göre, Örgütün amaçlarından biri “eşit haklar ilkelerine saygı gösterme ve halkların kendi kaderini belirlemeye dayanan uluslar arasında barışçıl ve dostane ilişkiler için gerekli istikrar ve refah koşullarını yaratmak” tır. (Anayurt, 2004)

Dolayısıyla, insan hakları barış seven dünya topluluğunun ayrılmaz bir parçasıdır.

20. yüzyılın sonunda, insan haklarına evrensel olarak saygı gösterilmesi ve gözetilmesi problemi, genel olarak uluslararası ilişkiler sisteminin bir parçası haline gelen içsel bir mesele olarak görülmüştür.

Devletlerarası işbirliği, özellikle insan hakları gibi zor meseleler söz konusu olduğunda karmaşık ve tartışmalı bir süreçtir. Bunun nedeni modern dünyanın çeşitliliği, devletlerin gelişiminin değişen derecesi ve niteliği, mevzuatlarındaki farklılık, dinlerin çokluğu, geleneklerin özellikleri, kültürlerin ve geleneklerin özgünlüğüdür. Bu nedenle, küresel süreçlerdeki tüm katılımcıların, insan haklarıyla ilgili konularla ilgilenirken azami sabrı ve inceliğini göz önünde bulundurmaları gerekir.

Şu anda, uluslararası alanda devletler hem BM sistemi içinde hem de çeşitli bölgesel yapılarda çeşitli insan hakları izleme mekanizmaları kurmuşlardır. Yani, bu alandaki egemenliklerinin bir kısmından vazgeçen ulusal hükümetler güçlerinin bir kısmını uluslararası düzeye devretti. Bu nedenle, günümüzde insan haklarının ihlali artık devletlerin sadece bir iç meselesi değil, insan haklarının doğrudan korunması hala bir iç mesele olarak kalmaktadır, çünkü yalnızca bir devlet vatandaşlarına ulusal yasalar ve iç mekanizmalar ve prosedürler nedeniyle tüm haklarını sağlayabilir.

Birleşmiş Milletler, insan hakları ilke ve normlarını şekillendirmek için merkezi bir konumdadır. (Yeşim, 2007) Örgüt çerçevesinde, evrensel özgürlüklerin ve insan haklarının sağlanmasına yönelik uluslararası belgelerin önemli bir kısmı geliştirilmiştir. Devletlerin görevi, birçok BM kararıyla tekrar tekrar onaylanan her durumda bu insan haklarının gözetilmesidir.

Her ülke, evrensel bir insan hakları kavramı oluşmasına katkıda bulunmuştur. BM çerçevesinde kabul edilen belgelere ek olarak, bu alanda bir dizi bölgesel uluslararası yasal belge de bulunmaktadır (Avrupa Konseyi'nin yasal düzenlemeleri, AGİT, 1969'nun Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi, İnsan ve Halkların Haklarına İlişkin Afrika Şartı 1981'de insan hakları). Ayrıca, dünyanın pek çok ülkesinin yasaları, insan haklarının korunması alanındaki çeşitli BM belgelerinin en önemli hükümlerini yasal olarak güvence altına almaktadır.

İnsan haklarının evrenselliği ilkesinin eleştirmenlerine parlak bir cevap, İran temsilcisinin (İslami bir ülke olan ve Avrupa değerleri olmayan) konuşmasıydı. Böylece, “ilahi mantığa göre, hakların anlaşma veya sözleşmeyle verilmediği, ancak insan yaratıklara yaratıcıları tarafından verildiği belirtildi. Evrenseldir, koşullara bağlı değildir, sınırlar kendilerine yabancıdır, geçici veya coğrafi olsunlar, cinsiyete veya diğer dış niteliklere ve engellere bağlı değildir”. (Mehdiyev, 2009)

İnsan haklarının pratik evrenselliği konusunda çarpıcı bir kanıt, Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin uluslararası anlaşmaların, sözleşmelerin ve sözleşmelerin onaylanmasının farklı ve evrensel olmayan statüsüdür. Ayrıca, bu belgelerin onaylanması, ulusal düzeyde uygulanmasını garanti etmemektedir.

Örneğin, kendilerini insan haklarının ana şampiyonu olarak ilan eden Amerika Birleşik Devletleri, tüm uluslararası belgelerin uzağında kendilerini onayladı ya da sayısız çekinceyle yaptı. Örneğin, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, ABD ve Somali (yalnızca bu Sözleşmeyi imzalayan) hariç, dünyanın neredeyse tüm ülkelerinin katıldığı tek pratik belgedir.

Bazı Müslüman devletlerin, Kadınlara Karşı Her Türlü

Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme ile ilgili çekinceleri ve açıklamaları bunun açık bir göstergesidir. Bu belge tesadüfen seçilmedi, çünkü hükümlerine göre devletler cinsiyet temelinde ayrımcılığı ortadan kaldırmalı ve kadınlara erkeklerle eşit haklar vermeli. Ancak, birçok Müslüman ülkede aile ilişkileri Şeriat yasalarına tabidir.

Bu nedenle Cezayir, Mısır, Irak, Bangladeş, Kuveyt, Libya ve diğerleri gibi devletler, Sözleşmeyi onaylarken bu belgenin belirli maddelerinin kendi bölgelerinde uygulanmasına ilişkin bazı çekinceler yapmıştır. Sözleşmenin 16. Maddesine ilişkin çekinceler açıkça Şeriatın özellikleri tarafından belirlenir. Bu makalenin, kadın ve erkeğin evlilik ve aile ilişkilerinde tam eşitliğini öngörmesine rağmen, bu devletler İslami şeriat kurallarının ihlal edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. (Anar Erol, 2000) Bu nedenle, bu ülkelerin hükümetlerinin, şeriat yasasına dayanarak, kendi iç mevzuatlarının uluslararası hukuk normlarına uymadığının farkında olduklarını söyleyebiliriz. Ancak, böyle dürüst bir pozisyonun her zaman karşılanmadığının ve bunun yerine uluslararası insan hakları yükümlülüklerine saygılı bir tutum gösterdiğinin belirtilmesi gerekir.

Mevcut farklılıkların medeniyetlerin diyalogunda tökezleyici bir blok haline gelmemesi, etkileşim ve işbirliğinin bir nedeni olarak hizmet etmesi son derece önemlidir. Bu durumda, İslam kavramı, insan hakları meselelerine genel evrensel yaklaşımın ayrılmaz bir parçası haline gelir ve temel olarak kabul edilen normlara karşı değildir ve onlarla çelişmez.

1.2.1. Küreselleşme bağlamında uluslararası ilişkiler faktörü olarak insan hakları

Bugün uluslararası ilişkilere katılanlar ekonomik gelişme, kültür, tarihi gelenekler ve din açısından heterojenlikleri ile ayırt ediliyor, ancak hepsi bir dereceye kadar medeniyetler arası etkileşim - küreselleşme güçlendirme aşamasına geçtiler. Küreselleşme ve dünya ülkelerinin demokratikleşmesi süreçleri, tüm siyasi aktörlerin uluslararası süreçlerden etkilenmesine katkıda bulunuyor. Bu aynı zamanda, iç politikalarını tarihsel olarak dış parazitlerden koruyan devletler için de geçerlidir. Bu bağlamdaki özel ilgi alanı, bir yandan devletin içsel yeterliliğinin ayrılmaz bir parçası olan bir yandan insan haklarının alanıdır, bir yandan da devletlerin küreselleşmenin etkisi altında dönüştürülmesine rağmen uluslararası yasalar, beyannameler ve anlaşmalarla açıkça düzenlenmiştir. İnsan haklarının evrenselliği ilkesine soru sorulur (Kirchschleger 2014). İnsan haklarının evrenselliği fikri, doğal kökenlerinin mahkumiyetinden kaynaklanmaktadır, Batı kökenlidir. Batı insan hakları kavramı, yüzyıllar boyunca şekillenmiştir ve J. Locke, S. Montesquieu, J. J. Rousseau, T. Payne, T. Jefferson ve diğerlerinin yazılarına ve “Haklar Bildirgesi” gibi belgelere yansıtılmıştır. "1689 (İngiltere)," Bağımsızlık Bildirgesi "ABD 1776," İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesi "1789 (Fransa). Evrensellik ilkesinin kökeni, ulusal felsefenin gelişiminde hiçbir yeri olmayan diğer bölgelere uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak, artık her yerde modern dünya düzenine uygulanamamaktadır, çünkü bir ülkenin ulusal düzeyinde tanıtıldığından, belirli haklar başka bir ülkenin ulusal düzeyinde geçerli değildir. “Küreselleşme ve Ulusal Egemenlik” adlı makalesinde L. E. Grinin (2008), iki kavramın evrimini ve karşılıklı etkilerini ele almaktadır; karşılıklı dayanışmalarının devletin iç

işlerinin kaçınılmaz bir şekilde daralmasına neden olduğu ve uluslararası hukukun genişlediğine işaret etmektedir. Nitekim, insan haklarının devlet düzeyinde genişlemesi, hükümetin sadece vatandaşlarına değil, uluslararası topluluğa da gözlem ve koruma sorumluluklarının kaçınılmaz bir şekilde artmasına neden olmaktadır. Bu anlamda, uygulanan insan hakları sistemi uygulanabileceği ve hatta çıkarlarına yabancı olabileceği için, daha savunmasız ve kontrol edilebilir hale gelir. Kazananlar, paradigması en yaygın olan ve bu nedenle baskın olan devletlerdir, onu diğer ülkelere ihraç ederek, ikincisi üzerinde bir baskı kolu yaratırlar. Böylece, modernleşmenin bir parçası olarak insan hakları küresel bir eğilim haline geliyor (Tu Weiming 2014), küreselleşmenin ayrılmaz bir parçası. Uluslararası hukuk sistemini küreselleşmenin ayrılmaz bir parçası olarak birleştirmeye çalışmak hakkında konuşabilirsiniz. Bu aşamada, küresel hakların gelişimi nedeniyle, yalnızca ulusal düzeyde insan hakları probleminin incelenmesi mümkün değildir. “Küreselleşme” teriminin popülaritesine rağmen, kapsamı ve etkisi oldukça belirsiz olduğundan, açıkça tanımlamak problemlidir. Siyaset bilimciler küreselleşmeyi demokratik kurumların yayılmasıyla sınırlandırıyorlar. Kültürcüler, Amerikan ekonomik genişlemesi de dahil olmak üzere kültürün batılılaşması olarak görüyorlar. R. Robertson, bu olguyu “somut küresel karşılıklı bağımlılık” olarak kabul eder (Robertson 1992), M. Waters - “sosyal bir süreç” olarak (Waters 2000). Genel olarak, küreselleşme, uluslar üstü kurumlar ve uluslarüstü şirketler ve uluslarüstü kuruluşlar (Dünya Bankası, DTÖ), çoğunlukla kitlesel ve batılı bir küresel kültürün oluşumunda, uluslarüstü kurumlar politikasında (BM, NATO, G7) baskınlığa bir geçiş görevi görür. Böyle bir sürecin ciddi muhalefete (küreselleşme karşıtı hareket) neden olduğu açıktır. Dean Shelton, küreselleşmenin sivil toplumun

devlet dışındaki insan haklarını koruma kapasitesini artırırken, küreselleşmenin sivil toplumun insan haklarını koruma kapasitesini artırdığını söyleyerek, küreselleşmenin insan haklarının korunması üzerindeki olumsuz etkisine değiniyor, onları kırmak için yeteneği. Yazar, küreselleşmenin gelişimi ve bunun olumsuz etkileri için çerçeve sorununu gündeme getirmektedir. Küreselleşmenin “yan etkisi” fikri, küreselleşmenin evrenselleşmesiyle ulusal devlette insan hakları kavramı arasında gerçek bir diyalog olmadığını belirten Delfin Rabet “İnsan hakları ve küreselleşme: kurumsal sosyal sorumluluk efsanesi mi?” (Rabet 2009: 463) ölçümü. Yazara göre, ikisi de insan refahını geliştirme hedefini belirledi, ancak bu durum devlet dışı aktörlerin artan bir rol oynadığı küresel ekonomik düzen nedeniyle imkansız. Küreselleşme olgusunun ayrılmazlığının ve olumsuz sonuçlarının anlaşılması A.N. Chumakov'un çalışmalarına yansır. Yazar, küresel çalışmaları iki bölümden oluşan bir fenomen olarak kabul eder ve sadece özünü değil, aynı zamanda küresel sorunların sonuçlarını da inceleme gereğini kabul eder. Küresel dünya düzeninden bahseden Chumakov, küresel dünyanın bir bütün olarak sadece düzenlenmiş olduğu, ancak hiç kontrol edilmediği - açıkça veya gecikmeli olduğu sonucuna varıyor (Chumakov 2014). Yönetişim mekanizmalarının yokluğu, insan haklarına ilişkin bir ya da başka bir pozisyonu “protesto etmek için” olanak sağlayan bir ortamın yaratılmasına yol açmaktadır; Bu, şu anda uluslararası ilişkilerde önemli bir konu olan “insan haklarının ihlali” nosyonunun sınırlarını belirleyen insan haklarının özü ve kaynakları hakkında çeşitli spekülasyonlar yaratmaktadır. İnsan haklarının evrensel niteliği sorgulanırsa, onların gerçekleştirilmesi kesinlikle evrensel değildir ve aynı zamanda özel bir yaklaşım gerektirir. “Ulusal egemenlik” - “küreselleşme”, “insan haklarının evrenselliği” kavramlarının ikilemi,

dünya toplumunun insan haklarının “ihracat malları” olup olmadığını düşünmesini sağlar. Kültürel ve tarihi özelliklerinden bağımsız olarak tüm devletlere uygulanabilecek evrensel bir paradigma var mı? İnsan hakları konusundaki uluslararası tartışmalardaki bu engelli engelin üstesinden gelmek mümkün mü? Bu bağlamda küreselleşme gerçeğinin olumsuz bir olgusu mu? Yukarıdaki soruların kesin bir cevabı yoktur ve bu cevapların belli aktörlerin politik etkisine bağlı olması muhtemeldir. Dolayısıyla, insan hakları yalnızca tartışma konusu değil aynı zamanda “uluslararası hayata sebep olan somut ve maddi olmayan yapılar, kurumlar ve süreçler” baskısı altında da durmaktadır (Tsygankov 2008: 34) - başka bir deyişle uluslararası ilişkilerde bir faktördür. İnsan haklarının somut ve kurumsal temeli çok geniştir. BM İnsan Hakları Konseyi, BM insan hakları antlaşma organı sistemi, Uluslararası Adalet Divanı, çok sayıda STK (Uluslararası Af Örgütü, İnsan Hakları İzleme Örgütü) gibi organlar, 1948 İnsan Hakları Bildirgesi'ne dayanan insan haklarının gerçekleştirilmesinin ve korunmasının unsurlarıdır. Birleşmiş Milletler haklarının, sözleşmelerinin ve sözleşmelerinin yanı sıra uluslararası hukuk uygulamalarına ilişkin sözleşmeler. Bununla birlikte, bu kurumlar ve düzenleyici belgeler, büyük ölçüde Batı kavramındaki insan hakları anlayışını yansıtmakta ve dünyanın tüm ülkelerindeki gözlemlerine ilişkin dikkat ve endişe çağrısını ifade etmektedir. Beyanı imzalayan tüm ülkeler hükümlerine uymayı ve kendi yetki alanları dahilinde halkı eğitmeyi ve insan hakları fikirlerini yaymayı amaçlayan faaliyetlerde bulunmayı taahhüt eder (Tsygankov 2008). Bununla birlikte, devletlerin açık bir “yetki alanı” ile beyanname kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesini kontrol eden mekanizmalar arasındaki farkın bulunmaması, dünya genelinde insan hakları kuralına bazı engeller yaratmaktadır. Böylece, doğrudan

uluslararası örgütleri, dünyadaki devletlerin hükümetlerini, uzman topluluklarını, sivil toplum örgütlerini (özellikle insan hakları örgütlerini) içeren ve insan hakları ihlallerini kaydeden bir bütünleyici sistem ortaya çıkar. Modern uluslararası ilişkilerin sınır aşan doğası, bireysel bir aktörün mutlak izolasyonunu dışladığından, her ülke bu sistemde belli bir pozisyon alır ve “benzer düşünceli grubun” bir parçası olur.

İnsan haklarının özelliği, uluslararası ilişkilerde bir faktör olarak, belirli uzmanlık kurumlarının ötesine geçmeleri ve BM Genel Kurulu Güvenlik Konseyi'nin tartışma konusu haline gelmeleridir. Dahası, bu konuya gittikçe daha fazla sıklık getirmekle, kamuoyunun açıklamalarında yetkililer tarafından değinilmektedir. Devletlerin insan hakları ihlalleri konusundaki pozisyonları önemli ölçüde değişebilir“Uluslararası İlişkiler Bağlamında İnsan Hakları” başlıklı makalede Bas de Guy Fortman, oyuncuların politik davranışlarına göre iki gruba ayrılmasını önermektedir (Fortman 2011). Bir yandan, bunlar diğer eyaletlerdeki insan hakları ihlallerini vurgulayan saldırgan ülkelerdir. İkinci grup, insan hakları ile ilgili her türlü hak ve beyannameyi mevzuatlarına dahil eden savunma devletlerinden oluşmaktadır. Bugün, ayrı bir grup, birçok insan hakları ihlaliyle suçlanan, ancak iç politikalarının bağımsızlığını savunan, kısmen uluslararası hukukun yetki alanından uzaklaştıran ülkelere oluşuyor. Bu ülkelerin politikacıları egemenlik kavramına ve müdahale etmeme ilkesine başvuruyorlar. Buradaki tehlike, yalıtkanlığın saldırgan olması ve halk tartışmalarının ötesine geçmesidir. 2000'lerin Silahlı Çatışması modern savaşların insan haklarının korunması ve liberal-demokratik rejimlerin yayılması himayesinde savaştığını göstermiştir (Rieff 2003: 39). Bu nedenle, insan hakları alanında çeşitli uluslararası hukuk kategorilerinin derin çelişkileri vardır.

İnsan hakları fikirlerinin yaygın şekilde yayılması, devlet egemenliğinin varlığını sorgular, böylece insan haklarının korunmasının ayrı bir devlet değil, tüm dünya topluluğunun çıkarlarının alanı haline geldiği uluslararası hukuk normlarının değiştirilmesi (Bettati 1996). Uluslararası yasal kavramların düzensiz evrimi, çevrelerindeki anlaşmazlıklar tanıklık ediyor: gerçeği belirlemede asıl rol gerçekler tarafından değil, yorumlarıyla oynanıyor.

1.3. İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ VE EKONOMİYE ETKİLERİ

Arap ayaklanmaları ve küresel finansal kriz gibi son olaylar, insan haklarının, kalkınmanın ve barışın ve güvenliğin birbirine bağımlılığını açıkça güçlendirdi; BM'nin üç temel ayağı ve Şartı'nın temel taşlarıdır. Bu olaylar, kapsayıcı ve katılımcı kalkınmayı teşvik etmek için yeterli önlemler alınmadığında ekonomik büyümenin sürdürülemez olduğunu göstermiştir. Gerçekten de, ekonomik alandaki hesap verebilirliğin ve hukukun üstünlüğünün olmaması, eşitsizlik, yolsuzluk, kamu kaynaklarının yanlış yönetilmesi, tasarruf önlemleri ve şartlar, dünyanın birçok yerinde sivil huzursuzluğu tetiklemeye devam ediyor ve bu da uzun süren sürdürülebilirliği zayıflatıyor. gelişme ve büyüme. Yaklaşmakta olan çatışmaların ve Devletlerin çöküşünün erken uyarı işaretleri, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda devam eden temel hakların reddedilmesine dayanmaktadır. Ele alınmadıkça, kalkınma ve ekonomik alandaki boşlukların altında yatan nedenler, tekrarlayan ihlal döngülerine, demokratik alanları daraltmaya, sağlam ayrımcılığa ve hukukun üstünlüğüne aldırış etmeme yol açmaktadır.

Finansal kriz ve doğal kaynakların mülkiyeti ve kontrolü için artan rekabet, birçok yerde, istihdam, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, gıda, barınma, su ve diğer temel ihtiyaçlara erişimin ciddi şekilde reddedilmesine neden olmuştur. Ayrıca, daha önce benzeri görülmemiş bir göçmen ve mülteci akışıyla sonuçlandılar. Bu gibi durumlarda, kadınlar, çocuklar, yerli halklar, göçmenler ve dezavantajlı ve marjinal grupların üyeleri orantısız bir şekilde acı çekmektedir. Bu ayrımcılık ve aşırılıkçılık tezahürleri ile daha da şiddetlenir. Dahası, krizler, ulusal kalkınma gündemlerinin dışında tutulanlar, uzun süredir devam eden istismar ve ayrımcılığa karşı protesto gösterileri yapıldığında ciddi medeni ve siyasi hak ihlalleri ile sonuçlanmıştır. Turtanın adil bir şekilde paylaşılması ve eşitsizlik yapılarının sökülmesi çağrıları, güçleri ve statükoları tehdit altında olanlar tarafından genellikle zorla karşılanmaktadır.

Bu konular, bir yandan ekonomik güçlerin ve aktörlerin kapsamı ve etkisi ile bir yandan Devletlerin, insan hakları ihlallerine karşı koruyarak, insan hakları yükümlülüklerini yerine getirme konusundaki siyasi iradesi ve kabiliyeti arasında bir yanlış anlaşmaya işaret ediyor. Uluslararası dış yatırımlarda değişen düzenler ve yeni ekonomik kurumların gittikçe artan güçlü rolü, kurumsal uyumluluk, hesap verebilirlik ve insan haklarına saygı gösterme sorumluluğu dahil olmak üzere yeni zorluklar ortaya koymaktadır.

Doğal kaynakların kullanılmasıyla ve sağlık, eğitim, su, sıhhi tesisat ve barınma gibi temel sosyal hizmet ve malların erişilmesi ve sunulması ile ilgili politikalar ve programlar, ilgili insan hakları yükümlülüklerini yeterli bir şekilde kabul etmeden Devlet tarafından takip edilmektedir. (Başlar, 2001) Spesifik olarak, Devletler genellikle, nüfuslarının aktif, özgür ve anlamlı katılımı temelinde kalkınma politikaları oluşturma zorunluluğunu yerine getirmekte

başarısız olurlar. İşletmelere uygulanan standartlara ilişkin aktörler arasında sınırlı farkındalık ayrıca, ticari faaliyetler nedeniyle insan hakları üzerindeki olumsuz etkilerin etkili bir şekilde önlenmesini ve azaltılmasını engellemektedir. Uluslararası finansal piyasalar ve ticaret gibi küreselleşmiş sistemler insan hakları güvencesi olmadan çalıştırılmaktadır. 2007-2008 gıda krizinin arkasındaki faktörler arasında, konut krizinden kaçan yatırımların uluslararası piyasalardaki akışı nedeniyle tetiklenen gıda ürünlerindeki spekülasyonlar oldu. Gıda fiyatlarındaki keskin artışlar, gıda ihracatçı ülkelerin kabul ettiği ihracat yasakları ile daha da artmıştır. İnsan hakları güvencesinin olmayışı, özellikle gıda ithalatçı yoksul ülkelerde ciddi gıda güvensizliği ve açlıkla sonuçlandı. (Kepenekçi Yasemin, 2000)

Dünya, 2008 küresel mali krizinin olumsuz ayaklanmalarına önkapama veya hızlı bir şekilde cevap verme konusunda hazırlıksızdı. Sık sık kemer sıkma önlemleri ile takip edilen finansal kurumlar için yapılan tazminatlar, krize verilen politika tepkisini, marjinalleşmiş gruplar ve göçmenler tarafından orantısız bir şekilde hissedilen bir tepki oluşturdu. Kemer sıkma önlemleri, hem insan haklarını hem de uzun vadeli ekonomik büyümeyi tehdit ettiklerine dair gittikçe artan kanıtlara rağmen, sınırlı bir siyasi direniş ile uygulandı.

2000'deki Milenyum Zirvesi'nde kabul edilmelerinden bu yana, sekiz Binyıl Kalkınma Hedefleri (Binyıl Kalkınma Hedefleri), uluslararası bir endişe konusu olarak yoksulluk profilini yükseltti. Bununla birlikte, tasarım ve uygulamalarında bir dizi insan hakları açığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, Binyıl Kalkınma Hedefleri, 2000 Binyıl Deklarasyonunun gerçekleştirmeleri gereken özlemlerinden ve temel ilkelerinden saptılar. Bu boşluklar arasında kişisel güvenlik, adaletin yönetimi ve siyasi katılım gibi alanlarda medeni ve siyasi haklara aldırış etmeyen tematik denge eksikliği; özellikle nitel

yönleriyle ve küresel hedeflerin, hedeflerin ve göstergelerin insan hakları sözleşmesi standartlarıyla uyumlaştırılmamasına ilişkin olarak zayıf şartname; küresel hedeflerin ulusal bağlamlara uygun olmayan şekilde uyarlanması; ayrımcılık yapılmaması ve eşitsizliklerin artmaması; hem süreç hem de sonuçlar için zayıf sorumluluk; ve katılımcı olmayan süreçler ve genel olarak süreç yönlerine aldırış etmemek. Mevcut zorluklar karşısında, 2015 sonrası kalkınma gündemi, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım, ayrımcılık yapmama ve insan hakları politikası ticaretinin ticarete uygunluğunun geniş tabanlı bir şekilde dahil edilmesini şiddetle savunmak için önemli bir fırsat sunuyor. ekonomik, düzenleyici ve kalkınma alanları. Gittikçe küreselleşen bir dünyada, insan hakları yükümlülükleri ve sorumluluklarına uyumu kolaylaştırmak ve insan haklarının gerçekleştirilmesi için azami kaynakların etkin bir şekilde harekete geçirilmesini kolaylaştırmak için uluslararası işbirliği geliştirilmelidir. OHCHR, bu davranışsal, kurumsal ve yasal değişiklikleri ilgili ortaklarla işbirliği içinde ve farklı stratejik araçların kullanımında kullanmaya devam edecektir. Bu sonuçların elde edilmesi durumunda, yükümlülük sahiplerinin uluslararası insan hakları yükümlülüklerine uyma haklarının iyileştirilmesine ve hak sahiplerinin haklarını talep etme becerisine katkıda bulunmaları ve böylece insan haklarını kalkınmaya ve ekonomiye entegre etmeleri beklenir. Tematik Stratejilerin birbiriyle ilişkili yapısını göstermek için, tabloda, aşağıdaki gibi tanımlanabilecek diğer stratejilerin ilgili sonuçları da dahil olmak üzere, OHCHR'nin bu alanda katkıda bulunmayı planladığı tüm sonuçlar gösterilmektedir: (Рудинский, 2003)

► Mekanizmalar Stratejisi; ► Ayrımcılık Stratejisi; ► Hukuk Kuralı Stratejisi; ► Demokrasi Stratejisi; ► Şiddet Stratejisi.

İKİNCİ BÖLÜM.

AZERBAYCAN VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ VE MEVCUT DURUMUNUN ANALİZİ

2.1. AZERBAYCAN CUMHURİYETİ İNSAN HAKLARININ GELİŞİM TARİHİ

Geçen yüzyılın sonunda - Azerbaycan'ın 18 Ekim 1991'de bağımsızlığını kazanmasından sonra, ülke demokratik, yasal, laik bir devlet izlemeye, dünya topluluğuyla bütünleşmeye ve küreselleşme sürecine aktif olarak katılmaya başladı. Ancak beceriksiz liderlerin etkin olmayışı veya yetersiz kalmasının bir sonucu olarak, genç Azerbaycan Cumhuriyeti devlet olarak tahrip olma tehdidi ile karşı karşıya kaldı. 1993 yılında, ulusal lider Haydar Aliyev, Azerbaycan'da ikinci kez siyasi iktidara geldi ve ülkenin egemen bir devlet olarak dünya siyasi haritasından kaldırılması konusunda ısrar etti. Ülkemizin tüm alanlarında temel reformlar yapılmış ve kalkınmadaki önemli faktörlerden biri iç sosyal ve politik istikrardır. 15 Haziran 1993'te, Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclis Başkanı seçildiğinde, Ulusal Kurtuluş Günü olarak çağdaş tarihimize gelen Büyük Lider Haydar Aliyev'in lideri, demokratik devlet yapısının ana yönlerini belirtti. (Əliyev, 2007) Bu programda yansıtılan fikirler, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin gelecekteki gelişiminin önceliklerini içermektedir: "Azerbaycan'da demokratik, bağımsız bir cumhuriyet inşa etmeli ve sivil toplum için savaşmalı ve tüm ortak, evrensel insani değerleri kullanmalıyız. Bütün dünyaya, tarihsel başarılarını, Azerbaycan'ın milli geleneklerini, Azerbaycan'ın yıllar sonra bağımsızlığını kazanmasını sağlayan ulusal geleneklerini göstermeye çalışmalıyız. Azerbaycan halkının büyük tarihi ve çağdaş potansiyele

sahip olduğunu düşünüyorum. Etkin bir şekilde kullanılırlarsa, Azerbaycan tamamen bağımsız, demokratik bir devlet olacak ve toplumumuz demokratik, yasal evrensel değerlere dayalı demokratik bir toplum olacaktır. ” Azerbaycan’ın bağımsız devletinin Haziran-Ekim 1993’te Haydar Aliyev’in ve sonraki dönemlerde korunması ve güçlendirilmesi mücadelesi stratejik bir amaçtı. Dehamız, stratejik ve demokratik bir yolun özünü nitelendirdi: "Azerbaycan Cumhuriyeti, devlet binasında sosyo-ekonomik sorunları çözen stratejik bir yol izliyor. Bizim yolumuz Azerbaycan’da demokratik, yasal, medeni bir devlet inşa etmek, günden güne demokratik ilkeler geliştirmek ve dünyadaki bütün demokratik başarıları yaymak ve fayda sağlamak. Ulusal lider Haydar Aliyev, ülkede demokratik, laik ve yasal bir devletin temelini attı ve devletçiliğimizi köklü köklü reformlarla geliştirmeye başladı. Yüksek Lider, 29 Eylül 1994 tarihinde BM Genel Kurulunun 49. oturumunda yaptığı konuşmada, insan haklarının ve özgürlüklerinin korunmasının onun için büyük önem taşıdığını söyledi: "Cumhuriyetimizde çok partili bir sistem var, siyasi çoğulculuk kimlik, konuşma, basın, vicdan, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkeleri kesin olarak belirlenmiştir. Çokuluslu Azerbaycan'ın bütün vatandaşları, ten rengi, dini veya dili ne olursa olsun eşit haklara sahiptir. Önümüzde ki en önemli görev, Anayasanın temel ilkelerini derinlemesine özümsemek, cumhuriyet hayatına uygulamak ve güvencelerini hayata geçirmektir.” (Mehdiyev, 2009) Tam olarak 1995'te çağdaş Azerbaycan Haydar Aliyev'in mimarı girişimi ve doğrudan katılımıyla Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası taslağı hazırlandı ve Referandum tarafından Temel Yasa kabul edildi. Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki demokratikleşme süreçleri, 12 Kasım 1995'te ulusal lider Haydar Aliyev tarafından başlatılan ve yönlendirilen ülke çapında yapılan oylama ile kabul edilen yeni Temel

Yasanın kabul edilmesinden sonra hızlandırılmış ve geri döndürülemez hale gelmiştir. Bilindiği gibi, belgenin tanımladığı maddelerin üçte biri insan hak ve özgürlüklerinin korunmasını teşkil ediyor. Dünyanın en mükemmel, en kapsamlı ve demokratik anayasası olan Anayasa'nın Haydar Aliyev'in halkımız için büyük liderimizin çok değerli bir mirası olduğunu düşünüyoruz. Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası'nın 12.2. Maddesi, burada sayılan insan ve medeni hak ve özgürlüklerin, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca derleneceğini öngörmektedir. (Babaoğlu, 2006) Bu, ülkemizin insan hakları konusunda daha üst bir konumda olduğunu kanıtlamaktadır. "İnsan ve Vatandaşın Hak ve Özgürlüklerinin Temel İlkesi" başlıklı Anayasanın 24. maddesi, insan hukukunun ulusal hukuktaki gerekliliklerini uluslararası hukukun gereklilikleriyle tam uyumlu olarak yansıtmaktadır. Eşitlik ilkesi, insan hak ve özgürlüklerinin korunması, yaşam hakkı, özgürlük hakkı, mahremiyet hakkı, sosyal güvenlik hakkı, sağlıklı bir çevre hakkı, sağlığın korunması hakkı, onur ve onurun korunması Anayasa'nın III. Bölümünde yer almaktadır.

2.1.1. Azerbaycanda insan hakları gelişiminin Haydar Aliyev devri

Haydar Aliyev'in demokratik kurumları güçlendirmek ve hukukun üstünlüğünü sağlamak için attığı önemli adımlardan biri de yasal reformların uygulanması. Bu amaçla, 1990'ların sonunda, Hukuk Reformları Devlet Komisyonu önderliği altında kuruldu. Komisyonun çalışmalarının devlet binasındaki önemi oldukça önemliydi. Komisyon, Azerbaycan'ın bugünü ve geleceği için son derece önemli ve önemli yasalar geliştirmiştir. Bunlar arasında "Anayasa

Mahkemesi", "Mahkemeler ve Hakimler", "Avukatlar ve Avukatlar", "Savcılık Dairesi", "Polisle", "Dedektif Arama Hizmeti", " ", "Noterde "ve diğ er organlarda hizmet hakkında. yasalar ve çeşitli alıntılar Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisleri tarafından tartışılmış ve tartışılmıştır. Tüm bu yasal düzenlemeler, devlet ve vatandaş arasındaki ilişkilerin yanı sıra insan onuruna olan saygıda hukukun üstünlüğüne hizmet etti. Bilindiği gibi, insan haklarının korunmasına her zaman büyük önem veren ve her zaman bu önemli konuları göz önünde bulunduran büyük lider, 22 Şubat 1998 tarihinde "İnsan ve Sivil Hak ve Özgürlükleri Sağlama Tedbirleri" üzerinde bir kararname imzaladı. (Mehdiyev, 2009) Kararname, ülkede yapılan geniş çaplı reformlar sonucunda ülkedeki sosyo-politik istikrarın bir sonucu olarak bir insan hakları koruma sistemi kurulması gereğini ortaya koyuyor. Bu kararnamenin mantıklı bir devamı olarak, Azerbaycan'ın ilk "İnsan Haklarını Koruma Programı" 18 Haziran 1998 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı ile onaylandı. Devlet Programı kapsamında uygulanan önlemler neticesinde, Azerbaycan Cumhuriyeti Ulusal Bilimler Akademisi Başkanlığı Kararnamesi 26 Mayıs 1999 tarihinde 30 Kasım 1998 tarihli "Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı" İnsan Hakları Bilimsel Araştırma Enstitüsünün Kurulması Hakkında Kararname "esas alınarak hazırlanmıştır. Demokratik gelişme yolunu seçen Azerbaycan Cumhuriyeti'nde yeni bilim kurumu, insan hakları ve temel özgürlükler alanındaki reformların etkinliğini hızlandırmayı ve artırmayı hedefliyordu. Enstitünün amacı, insan hakları ve özgürlükleri ile ilgili sorunları araştırmak, bilimsel öneriler hazırlamak, bu alandaki yasal bilgileri derinleştirmek, bilimsel araştırmalar yapmaktı. Yeni kurulan bilimsel araştırma kurumunun asıl görevi, insan hakları ve özgürlükleri ile ilgili bilimsel araştırmalar yapmanın yanı sıra, bu alandaki bilimsel önerilerin hazırlanması ve bu

alandaki hukuki bilgilerin derinleştirilmesi, toplum ve insanlar hakkında yeni bilgiler edinerek Azerbaycan Cumhuriyeti'nin sosyoyasal gelişimini desteklemek. Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası ve Cenevre İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri ile geniş ölçüde desteklendi. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Haziran 1993'te, ülke genelindeki liderimiz Haydar Aliyev iktidara kavuştuğunda, yaşamımızın her alanında reformlar başlamış, AXC-Musavat döneminde insanların hak ve özgürlüklerini geri kazanmak ve bu hakları devlet düzeyinde en üst düzeyde korumak için gerekli adımlar atılmıştır. . Sovyet döneminde bile, büyük liderimiz Azerbaycan'ın birçok bilginini ve yazarını korudu ve çalışmalarına zulmedilmelerine ya da zulmedilmelerine izin vermedi. Haydar Aliyev 1993 yılında iktidara geldikten sonra, basının sansürüne ilişkin kesin kararlar aldı. 1996'da askeri sansür kaldırıldı ve 6 Ağustos 1998'de siyasi sansür kaldırıldı. Azerbaycan'da basın özgürlüğü ve basın özgürlüğünün temel ilkeleri ülkenin Temel Yasası - Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası'nda bulunmuştur. Anayasanın 47 ve 50'nci maddeleri, ülkenin her vatandaşının konuşma, görüş ve bilgi alma özgürlüğüne doğrudan ve güvenilir bir güvence sağlar. Ayrıca, 5 Kasım 1996'da Kitle İletişim Yasası'na yapılan bir dizi değişiklik ve ilaveler, bu yasayı uluslararası örgütlerin ihtiyaç duyduğu seviyeye uyumlu hale getirmiştir. (Anayurt, 2004) Bilindiği gibi, 1966'da BM Genel Kurulu yeni önemli eylemler kabul etti: Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi. Bu belgeler insan ve medeni hakların daha eksiksiz ve ayrıntılı bir listesini sunar. Her iki adım da belirli bir uluslararası insan hakları ve insan hakları kodunu oluşturur. Bu belgeler arasında yaşam hakkı, özgürlük, kişisel dokunulmazlık, kişisel ve aile yaşamının dokunulmazlığı vb. hakları bildirildi. Katılan Devletler, Sözleşmede

belirtilen hak ve özgürlükleri sağlamak için gerekli yasal önlemleri almayı taahhüt etmişlerdir. Bu önemli uluslararası yasal düzenlemeler aynı zamanda sağlığın korunmasına zemin hazırlamıştır. Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinde (bu iki belge "İnsan Hakları Sözleşmesi" olarak anılır) ve bu belgeye eklenmiştir. Azerbaycan Cumhuriyeti, 19 Aralık 1966 tarihli Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'ni, 19 Aralık 1966 tarihli Vatandaşların ve Siyasi Hakların Evrensel Bildirgesi'nin ve Uluslararası İnsan Hakları Bildirgesi'nin onaylanmasını Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'ne İsteğe Bağlı Protokol, 15 Aralık 1989 tarihli Uluslararası İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'ne İlişkin İkinci Seçmeli Protokol İnsan Haklarının Korunması Sözleşmesi ve Protokolleri 1, 4, 6, 7.

Ulusal liderimiz Haydar Aliyev, insan haklarının korunmasının Azerbaycan devletinin temel ilkelerinden biri olduğunu söyledi. Azerbaycan'da demokratik bir toplumun ana özellikleri olarak insan özgürlüğü, konuşma, vicdan, insan haklarının korunması, tüm vatandaşların hakkı, siyasi çoğulculuk kurulmalıdır. Azerbaycan devletinin insan hakları alanında attığı en önemli adımlardan biri şüphesiz ölüm cezasıydı. Ulusal lider Haydar Aliyev tarafından 1993'ten beri moratory edilmiş olan bu istisnai ceza 10 Şubat 1998'deki yasa ile tamamen kaldırılmıştır. (Altunya, 2000) Bu bağlamda, Azerbaycan Cumhuriyeti ayrıca, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Uluslararası Sözleşmesinin 2. Protokolüne de katılmıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclis'i, 10 Şubat 1998'de, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ölüm cezasının kaldırılmasıyla ilgili olarak Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Cezai, Ceza Muhakemesi Usulü ve Ceza İnfazı Bu yasa ile ölüm cezası kaldırılmış ve ceza sisteminden kaldırılmıştır. Bu arada, kısa vadeli PPC-Musavat kuralı sırasında

ölüm cezasının vatandaşlara verildiğini ve ölüm cezasının devlet başkanına yapılan itirazlarına rağmen yapıldığını not etmek istiyoruz. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde amaçlanan demokratikleşme ve insan haklarının gözetilmesi politikasının mantıklı bir sonucu olarak ülkemiz, Avrupa Konseyi'nin tam üyesi olan 25 Ocak 2001'de Avrupa ailesine katıldı. Ulusal lider Haydar Aliyev'in önderlik ettiği bu süreçte Azerbaycan, birçok aşamadan başarıyla geçmeyi başardı. Avrupa Konseyi'nde "Özel Davetli Misafir" statüsünde temsil edilen Azerbaycan Cumhuriyeti, o zamandan bu yana kuruluşun tam üyesi olma yolunda çaba sarfetmiştir. (Levent, 2002) 13 Temmuz 1996'da, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne Azerbaycan'ı Avrupa Konseyi'ne tam üye olmaya ve Avrupa İnsan Hakları ve Özgürlükler Sözleşmesine diğer üye devletler olarak katılmaya davet eden bir mektupla hitap etti. Bilindiği gibi, kuruluşa katılmadan önce ülkede bazı önemli önlemler zaten uygulanmıştır. 3 Şubat 1998'de Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Mejlisleri, ülkedeki ölüm cezasını kaldırmaya karar verdi. 16 Ağustos 1998'de, Azerbaycan'da medya sansürü kaldırıldı. Bu olayların Azerbaycan'ın Avrupa Konseyi'nin Örgütüne kabul edilmesine yönelik önemli adımlar olduğu kabul edildi.

Bilindiği gibi, modern dünyadaki demokratik ilerlemenin ana göstergelerinden biri medya özgürlüğüdür. Azerbaycan'da insan hakları sürecinin, siyasi çoğulculuk, sivil toplumun ve demokratikleşme sürecinin ivme kazanması, Azerbaycan'ın demokratik bir kurum olarak oluşturduğu kitle iletişim araçlarının bağımsız faaliyetlerinde ve bunların gelişimi için yasal güvencelerde yer almaktadır.

2.1.2. Azerbaycanda insan hakları gelişiminin mevcut durumu

Büyük lider Haydar Aliyev'in fikirlerini başarılı bir şekilde sürdüren Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, ülkedeki en üst düzey insan hakları ve özgürlüklerin sağlanmasını en önemli konulardan biri olarak görüyor. Azerbaycan'ın iç politikasında sadece ekonomik büyüme değil, aynı zamanda demokratikleşme de politikanın önemli bir parçası olarak görülmektedir. Fransa'nın etkili iş çevrelerinin temsilcileriyle yapılan görüşmede Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev 26 Ocak 2004 tarihinde, ülkenin gelecekteki gelişiminin demokrasiye bağlı olacağını ve devlet binasındaki bu önemli değerlerin Azerbaycan'ın demokratik değerlere olan inancına özel önem vereceğini belirtti. Demokrasinin gelişmesine kararlıdır. Toplumun demokratikleşmesi olmadan kastettiğimiz büyük ölçekli ekonomik projelerin başarılı olamayacağını biliyoruz. İlham Aliyev, 14 Ekim 2005 tarihinde IV. Azerbaycan Gençlik Forumu'nun son toplantısında bağımsız devletin asıl amacını şöyle tanımlamaktadır: "Azerbaycan'da demokratik toplumun ve hukuk devletinin kurulması temel hedefimizdir. İlerleme ve gelişmenin olduğu yerde, yerde demokratik bir toplum var. Ülkede petrol, doğal gaz ve diğer doğal kaynaklar mevcut olsa bile, ülke özgür olmasa bile, gelecek tamamen oturmazsa demokrasinin başarılı olmayacağına kesinlikle inanıyorum." (Doğru, 2006) Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Azerbaycan'da insan haklarının korunması ve geliştirilmesi yönünde attığı önemli adımlardan biri, İnsan Haklarının Korunması Ulusal Eylem Planının kabul edilmesidir. "Azerbaycan Cumhuriyeti İnsan Haklarının Korunması İçin Ulusal Eylem Planının Onaylanması Hakkında" 28 Aralık 2006 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca, bu Planın evrensel ve bölgesel düzeyde yeni bir işbirliği stratejisi niteliğinde yeni insan hakları sağlama sürecine geçişi

hedefleyen halk arasında ortaklık ilişkilerinin kurulması. Bir sonraki önemli belge - "Azerbaycan Cumhuriyeti'nde insan haklarının ve özgürlüklerinin korunmasının etkinliğinin artırılması" Ulusal Eylem Programı, insan haklarının ve özgürlüklerinin korunmasının etkinliğini artırmak, toplumun yasal kültürünü geliştirmek, normatif yasal temeli ve insan haklarını koruma sistemini geliştirmek amacıyla kabul edildi. Ulusal Eylem Planı, mültecilerin ve ülke içinde yerlerinden edilmiş kişilerin, mahkumların, askerlerin, kadınların, çocukların, yaşlıların, engelli kişilerin ve engelli kişilerin de dahil olduğu kişilerin haklarının sağlanmasında etkinliğin artırılmasına yönelik eğilimleri belirlemektedir. 18.06.1998 tarihli "Devletin İnsan Haklarının Korunması Programının Onaylanmasına Dair Kararı" (18.04.1998 tarihli Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kararı Kararı) kabul edildiğinde, 18 Haziran 2007 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca Azerbaycan'da İnsan Hakları Günü ilan edildi. (Əliyev, 2007)

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin uygulanması üzerine İlham Aliyev, 27 Aralık 2011 tarihli ve Azerbaycan Cumhuriyeti İnsan Hakları ve Özgürlüklerinin Korunmasının Etkinliğinin Artırılmasına İlişkin Ulusal Eylem Programının 27 Aralık 2011 tarihli ANAS İnsan Hakları Bilim ve Araştırma Enstitüsü yukarıda belirtildiği gibi. Son birkaç yıl boyunca, Enstitü bir dizi önemli faaliyette bulunmuştur. Azerbaycan Anayasası, devlet hayatının demokratikleşmesinin yasal, demokratik temelde devletliğin kurulması için önemli bir eylem olarak kodlanmıştır. Toplumun diyalektik gelişimi, niteliksel olarak yeni yasal normlar temelinde halkla ve yasal ilişkilerin düzenlenmesini gerektirir. Bu nedenle, zaman zaman ülkenin anayasasında değişiklik yapma ihtiyacı vardır ve bu değişiklikler sadece ülke çapında yapılan bir

referandumla yapılır. Referandumlar arasında silahlı kuvvetlerin faaliyetlerinin yasal temeli, devlet aygıtının iyileştirilmesi, insan hakları ve özgürlüklerinin kapsamının tanımlanması, ayrıca etkili idari ve adli korunma yer alıyor.

15 Mayıs 2014 tarihinde, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Bakü Uluslararası Çokkültürlülük Merkezi'nin kurulmasıyla ilgili bir emir imzaladı. Bakü Uluslararası Çokkültürlülük Merkezi'nin amacı, Azerbaycan'ın gerçekliğinin kültürel, sosyal ve siyasal özünü, bir hoşgörü yolu olarak incelemek ve etnokültürel, dinsel çeşitliliğin hoşgörülü temellerini, eğitim, kültür, bilim ve diğer sosyal alanlardaki eksiklikleri bilimsel analiz ve koruma yollarını tanımlamaktır. projeleri sistematik bir şekilde uygulamak. Ancak kendisini demokrasinin ve insan haklarının "koruyucusu" olarak gören Avrupa kıtası, artık göçmenlere karşı hoşgörüsüz davranışlara maruz kalmaktadır. Avrupa'daki çok kültürlü toplumların bulunmamasına ilişkin ifadeler sıklıkla dile getirilmektedir. Azerbaycan, farklı ulusların ve dinlerin barış içinde bir arada varlığının varlığını kanıtlamış ve Azerbaycan'ın çokkültürlülük modelinin tüm dünyaya başarısını göstermiştir. Böylece Azerbaycan dünyaya örnek oldu. 4. Bakü Uluslararası İnsani Forum'da Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev Azerbaycan'ın modern dünyada hem coğrafi hem de insani açıdan nadir olduğunu gösterdi: "Modern dünyada çokkültürlülüğe alternatif yok. Çünkü dünyadaki ülkelerin mutlak çoğunluğu çokuluslu şirketler. Çokkültürlülük başarısız olursa, alternatif ne olabilir? Bu da çok açık. Ayrımcılık, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, İslamofobi ve anti-Semitizmdir. Seslerimizi bu tehlikeli eğilimlere karşı yükseltmeliyiz." (Əliyev, 2007) Bir sonraki V Bakü Uluslararası İnsani Forumu, 29 Eylül'de Bakü'deki Haydar Aliyev Merkezinde yapıldı. Forumun resmi açılış törenine Azerbaycan Cumhurbaşkanı

İlham Aliyev ve eşi Mehriban Aliyeva katıldı. Devlet Başkanı etkinlikte bir açılış konuşması yaptı. Forum tarafından kabul edilen Deklarasyon, Azerbaycan Cumhuriyeti inisiyatifinde kurulan Bakü Uluslararası Çok Kültürlü Merkezinin çok kültürlü teori ve uygulamanın gelişimine önemli katkılarda bulunduğunu; İnsan sermayesinin korunmasında ve desteklenmesinde ve bu faktörün mülteciler ve ülke içinde yerlerinden olmuş kişiler gibi nüfusun sürdürülebilir kalkınmasında etkin kullanılmasında yüksek sonuçlar elde edilmiştir. Bu yıl BM Küresel Medeniyetler İttifakı Küresel Forumu Bakü'de yapıldı. Azerbaycan'ın başkentinde dünyanın 140'tan fazla ülkesinin temsilcilerinin bir kez daha toplanması, uluslararası toplumun cumhuriyetimize önem verdiğini bir kez daha kanıtıyor. Forumda Bakü Deklarasyonu, “Kapsayıcı Toplumlarda Diyalog: Mücadele ve Amaç” sloganıyla kabul edildi. Forumun açılışında konuşan Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, "Azerbaycan, yüzyıllar boyunca dinlerin, kültürlerin ve medeniyetlerin bir araya geldiği bir yer olduğunu belirtti. Biz sadece Doğu ile Batı arasındaki coğrafi bir köprü değil, aynı zamanda bir kültür köprüsüz. Yüzyıllar boyunca, farklı dinlerin ve kültürlerin temsilcileri Azerbaycan'da barışçıl ve nezih bir şekilde yaşadılar. Dini hoşgörü ve çokkültürlülük her zaman burada var olmuştur. Bu fikirler her zaman çokkültürlülüğün yokluğunda yaşadı.” (Упопов, Схатым, 2000) Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in dediği gibi, çok kısa bir süre içerisinde bağımsız olduğumuz için Azerbaycan, bölgesel kalkınmaya, güvenliğe, istikrara ve çok kültürlülüğe katkıda bulunan bir ülke olan güvenilir bir ortak olduğunu kanıtladı. Bugün Azerbaycan Cumhuriyeti, insan haklarının yüksek düzeyde korunduğu az sayıdaki ülkeden biri olup, hoşgörü hayatın normudur ve ulusal değerlerin büyük önemi vardır. Büyük liderin alternatif olmayan başarılı

politikasının bir sonucu olarak başarılarımızın kalıcı ve sürdürülebilir olacağına kesinlikle inanıyoruz ve bu politikanın Azerbaycan'ın gelişimini kalıcı ve geri döndürülemez kılacağına inanıyoruz.

2.2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNSAN HAKLARININ GELİŞİM TARİHİ

Türkiye, insan haklarının korunması ve tanıtımı için sağlam ve etkili bir ulusal yasal ve kurumsal çerçeve oluşturmuştur. Düzenli olarak gözden geçirilmekte ve mevcut ihtiyaçlarla uyumlu hale getirilmektedir.

Her Türk vatandaşı, temel haklarının veya özgürlüklerinin ihlal edildiğine inanıyorsa, ilgili mahkemede hükümet ve idari organlara karşı dava açma hakkına sahiptir. Bir kişinin mahkemeye Anayasa ihlali şikayeti ile temyiz etmesi durumunda, ilgili mahkeme bu şikayetin geçerliliği hakkında karar veren Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

5 Aralık 1990 tarihli ve 3686 sayılı Kanun ile kurulan İnsan Hakları İhlalleri Araştırma Komisyonu, esas olarak, insan hakları ihlalleri iddialarına yanıt olarak parlamento kontrolünün bir mekanizmasıdır. (Özdek, 2004) Tüm siyasi partilerin 23 temsilcisinden ve parlamentodaki sandalye dağılımına tekabül eden bağımsız milletvekillerinden oluşan bu organ, Türkiye'deki insan hakları uygulamalarının Anayasa, ulusal mevzuat ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin gereklerine ne ölçüde uyduğunu incelemektedir.

Komisyon, zorunlu olarak vatandaşı olmayan Türkiye vatandaşlarından insan haklarının ihlali iddiasıyla ilgili temyiz başvurusunu kabul eder ve değerlendirir ve bulgularını gerekli

önlemleri almak için yetkili devlet yetkililerine sunar. Komisyonun geniş soruşturma yetkisi bulunmaktadır ve görevlerini yerine getirmesi sırasında bakanlıklar ve diğer devlet daireleri, yerel makamlar, üniversiteler ve diğer devlet kurumları ile özel kurumlardan bilgi talep etme hakkına sahiptir; Mülkleri hakkında araştırmalar yapmak ve bu yapıların temsilcilerini komisyondan bilgi almak için komisyona çağırarak. Gerekirse, Komisyon ayrıca gözaltı merkezleri ve cezaevlerinde teftişler yapar. Komisyon'a verilen görevleri yerine getirirken, ilgili sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ile de işbirliği yapıyor.

Ayrıca, Komisyon, Türkiye'nin katıldığı uluslararası insan hakları sözleşmelerinin gerekliliklerine uygun olarak ulusal mevzuatı getirmek için yasal değişiklikler önermektedir. Komisyon, görevlerini yerine getirirken, Sendikalar Yüksek Millet Meclisi Başkanına yetkinliği ile ilgili konularda yıllık ve özel raporlar sunar. Bu raporların dikkate alınması, ARNT genel kurul toplantılarının gündemine dahil edilebilir. Ayrıca, Komisyon'un raporları Başbakan ve ilgili bakanlıklara gönderilir.(Kombe, 2008)

Hükümet içindeki insan hakları faaliyetleri, insan haklarından sorumlu Devlet Bakanı başkanlığında (şu anda Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı'dır) İnsan Hakları Yüksek Kurulu tarafından yürütülmektedir. Yüksek Kurul, başbakan yardımcısı ve dışişleri bakanları, adalet, içişleri, milli eğitim, çalışma ve sosyal refah ve sağlık hizmetlerini içerir. Yüksek Kurulun temel işlevi, insan haklarının teşvik edilmesi ve korunması için taslak kanunların ve idari talimatların hazırlanması ve sunulmasıdır. Ayrıca, mevcut yasaları ve yasa taslaklarını, Türkiye'nin evrensel insan hakları standartları ve uluslararası yükümlülüklerle uyumlu hale getirmek için önerilerde bulunur.

İnsan Hakları Danışma Konseyi, üst düzey hükümet yetkilileri, STK temsilcileri ve meslek birliklerinin yanı sıra insan hakları uzmanlarından oluşan bir tartışma organıdır. Bu daimi forum, hükümet ve sivil toplum temsilcilerinin düzenli olarak görüşmelerine izin veriyor ve aynı zamanda STK'ların karar alma sürecine aktif katılımına katkıda bulunuyor. Danışma kurulu, İnsan Hakları Yüksek Kuruluna karşı sorumludur ve ulusal ve uluslararası insan hakları konularında bir danışma organının rolünü oynar. Danışma konseyi, hükümet için insan hakları politikalarının oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin öneriler hazırlar.

2001 yılının Nisan ayında Başbakanlığa bağlı olarak kurulan İnsan Hakları Başkanlığı, öncelikle çeşitli devlet kurumlarının insan hakları konularındaki faaliyetlerini koordine etmekten sorumlu. Başkanlık, ulusal mevzuatı, Türkiye'nin katıldığı uluslararası insan hakları sözleşmelerinin gerekliliklerine uygun hale getirmek amacıyla insan haklarının korunması alanında nasıl uygulandığını izler. Başkanlığa verilen bir diğer önemli görev, insan hakları ihlalleri için bireylerden gelen şikayetleri almak ve değerlendirmektir.

2.2.1. Türkiyede İnsan haklarının ulusal düzeyde korunması için genel yasal çerçeve

İlk olarak 2000 yılında kurulan ve şu anda 81 ilden her birinde ve ülkenin 850 ilçesinde faaliyet gösteren insan hakları konseyleri, insan hakları ihlallerine ilişkin şikayet ve şüpheleri almaya ve incelemeye yetkilidir. veya kovuşturma. Ayrıca, tüm tezahürlerinde ayrımcılığı önlemek için önlemler alırlar ve yerel düzeyde insan haklarını incelemek için programlar düzenlerler. İnsan Hakları Konseyi, akademik kurumlar, barolar, tıbbi meslek dernekleri, sendikalar, STK'lar, medya ve yerel yönetim dahil olmak üzere en az

16 üyeden oluşmaktadır. 2003 yılında, her kuruldaki devlet organlarının temsilini iki yetkiliyle sınırlayan ve jandarmanın ve içindeki polisin temsiline son veren bir değişiklik kabul edildi. 2004 yılında 493 insan hakları konseyi ve 2005 yılında 830 insan hakları ihlali bildirisi almıştır. 2004'ten 2005'e bu tür mesajların sayısındaki artış, temel olarak insan hakları ihlallerinin sayısında artış olduğu iddiasıyla değil, vatandaşların böyle bir çare bulunup bulunmadığı ve bu kurumların çalışmalarına duyulan güvenin güçlendirilmesi konusundaki farkındalığının artmasından kaynaklanmaktadır.

Özellikle Türkiye'deki insan hakları durumunu iyileştirmeyi amaçlayan en son reformların uygulanmasını izlemek için siyasi düzeyde özel bir İzleme Reformu İzleme Grubu oluşturulmuştur. Halen Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı tarafından yönetilen bu grup arasında Adalet Bakanı, İçişleri Bakanı, Devlet Bakanı ve AB ile müzakerelerin başı yer alıyor. Grup, ilgili bakanlıklardan üst düzey yetkililere, ayrıca Avrupa Birliği Genel Sekreterine, İnsan Hakları Başkanlığı Başkanına ve İnsan Hakları Danışma Konseyi Başkanı'na destek veriyor. Grup, yeni hazırlıklar ve daha önce başlatılmış olan reformların uygulanması ile ilgili konuları değerlendirmek için düzenli olarak toplanır.

Her Türk vatandaşı, temel haklarının veya özgürlüklerinin ihlal edildiğine inanıyorsa, ilgili mahkemede hükümet ve idari organlara karşı dava açma hakkına sahiptir. Bu adli çözüm yoluna ek olarak, kişiler doğrudan İnsan Hakları İhlalleri Komisyonu, İnsan Hakları Başkanlığı veya İnsan Hakları Konseyleri hakkında da başvurabilir.(Yeşim Edis Şahin,2007)

Türk hukuk sisteminin temel ilkelerinden biri, devletin memurlar tarafından işlenen suistimal ve suçlardan doğrudan sorumlu

olduğunu belirtir. Sonuç olarak, bu tür işlemlerden kaynaklanan tazminat başvuruları doğrudan devlete yöneliktir.

Anayasal hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes derhal yetkili makamlarla iletişim kurma hakkına sahiptir. Yasadışı görevliler nedeniyle herhangi bir kimsenin verdiği zarar devlet tarafından karşılanır. Devlet, sorumlu memura başvurma hakkını saklı tutar. Bu tür resmi temaslar sırasında, devlet, etkilenen kişilerin irtibat kurması gereken zm yollarını ve durumlarını ve ayrıca ilgili zaman sınırlarını belirtmek zorundadır. Yasadışı görevliler nedeniyle herhangi bir kimsenin verdiği zarar devlet tarafından karşılanır. Devlet, sorumlu memura başvurma hakkını saklı tutar.

İstisnasız herkesin bilgi edinme hakkı vardır. Türkiye'de ikamet eden yabancılar ve Türkiye'de çalışan yabancı tüzel kişiler, ihtiyaç duydukları bilginin kendileri veya faaliyet alanları ile ilgili olması kaydıyla, bu yasada öngörülen hakkı kullanabilir; ve karşılıklılık ilkesine dayanır. (Anayurt, 2004)

İnsan haklarına saygı, Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli değişmez ilkelerinden biridir. Türkiye'nin katıldığı uluslararası insan hakları sözleşmelerinde öngörülen hakların hemen hemen tümü Anayasasında saklıdır.

Her Türk vatandaşının, eşitlik ve sosyal adalet şartlarına uygun olarak, bu Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin kullanılması yoluyla, iyi bir yaşam sürdürme ve maddi ve manevi refahlarını, ulusal kültür, medeniyet ve hukuk düzeni koşullarında geliştirme hakkının devredilemez hakkı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.

AZERBAYCAN VE TÜRKİYE TARAFINDAN İMZALANAN VEYA ONAYLANAN İNSAN HAKLARI İLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

3.1. AZERBAYCAN'IN İNSAN HAKLARI ÜZERİNE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİ

12 Kasım 1995'te kabul edilen Anayasa, ülkemizdeki temel insan hak ve özgürlüklerine dayanan yeni bir devlet binasının temelini attı. Anayasa, insan haklarını ve özgürlüklerini devletin en büyük amacı olarak tanımlamaktadır. “Temel İnsan ve Medeni Haklar ve Özgürlükler” adlı belgenin üçüncü bölümü, geniş bir insan hakları yelpazesini kapsayan 48 maddeyi içermektedir. Azerbaycan, başlıca uluslararası insan hakları enstrümanlarına taraftır. Anayasanın 148. maddesine göre, Azerbaycan'ın taraf olduğu uluslararası anlaşmalar Azerbaycan'ın yasama sisteminin ayrılmaz bir parçası. Anayasanın 151. maddesine göre, Azerbaycan Cumhuriyeti yasama sistemine dahil olan normatif yasal düzenlemeler (Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası ve referandum tarafından kabul edilen yasalar hariç) ile Azerbaycan Cumhuriyeti'nin taraf olduğu devletler arası anlaşmalar arasında çelişkiler vardır ve bu uluslararası anlaşmalar uygulanır. İnsan hakları ve özgürlükleri Azerbaycan topraklarında doğrudan uygulanabilir.

Kararname, 22 Şubat 1998 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından imzalandı, “İnsan ve Sivil Hak ve Özgürlüklerin Sağlanmasına İlişkin Tedbirler” ve İnsan Hakları Koruma Devlet Programı 18 Haziran 1998 tarihli Kararıyla onaylandı. Azerbaycan Cumhuriyeti İnsan Hakları Enstitüsü (Ombudsman) 2002 yılında Devlet Programı altında kurulmuştur.(Ergül, 2004)

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde pek çok kamusal yaşam alanında derin reform yapılmıştır. Ülkenin demokratikleşmesinde yapılan reformlar arasında, Azerbaycan'ın hukuk sistemini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde belirtilen uluslararası standartların gereklilikleri ile uyumlu hale getirmek için atılan adımlar ve önemli uluslararası araçlar önem kazanmıştır. Farklı alanlarda kabul edilen yasa ve kodlar Azerbaycan Cumhuriyeti'nin yasama sistemini güçlendirmiştir.

1993 yılında ölüm cezasının infazına ilişkin moratoryum Azerbaycan Cumhuriyeti'nde yapıldı ve 10 Şubat 1998'de ölüm cezası iptal edildi.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı kararnamesine göre, eski SSCB'de ilk defa, İçişleri Bakanlığı kapsamındaki gözaltı yerleri Adalet Bakanlığına tabi tutulmuştur.

İnsan hakları alanındaki önemli adımlardan biri, Azerbaycan Cumhuriyeti'nde İnsan Haklarının Korunması Ulusal Eylem Planının kabul edilmesiydi. Dışişleri Bakanlığı da dahil olmak üzere bir dizi devlet kurumunun önerileriyle hazırlanan Ulusal Eylem Planı, 28 Aralık 2006 tarih ve 1889 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile onaylanmıştır.

27 Aralık 2011 tarihinde, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, Azerbaycan'daki insan hak ve özgürlüklerinin etkinliğini arttırmaya yönelik Ulusal Eylem Programını onayladı. Program temel olarak, Azerbaycan'ın BM İnsan Hakları Konseyi'nin (İHR) Evrensel Periyodik İncelemesine ilişkin ilk raporunun tavsiyelerine yansıtılan konuları içermektedir. (Anar, 2000) Eylem Programı, yasal ve düzenleyici çerçevenin iyileştirilmesi (yasaların insan hak ve özgürlüklerinin kilit unsurlarından biri olarak kabul edilmesi dahil), devlet kurumlarının çalışmalarının iyileştirilmesi,

şeffaflığın arttırılması, sivil toplumla daha yakın işbirliğinin teşvik edilmesi ve insan hakları, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri konusunda eğitim verilmesi amaçlanmaktadır. insan hakları alanındaki uluslararası kuruluşlarla ortak işbirliği programlarının yanı sıra.

3.1.1. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ile ilişkileri

Azerbaycan Cumhuriyeti, onlardan gelen hükümlerin uygulanmasında uluslararası örgütlerle yakın işbirliği içindedir ve aynı zamanda önemli uluslararası insan hakları araçlarına katılmaktadır. Bu kuruluşlar arasında BM'nin çeşitli insan haklarını geliştirme ve koruma kurumları, AGİT, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği önemlidir.

Azerbaycan Hükümeti ile Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği arasında insan haklarının desteklenmesi ve korunmasında etkin bir işbirliği kurulmuştur. Bu işbirliği başlangıçta 1998'de imzalanan ve 2000 ile biten "Azerbaycan'da İnsan Haklarının Altyapısını Güçlendirmek ve Kapasiteyi Güçlendirmek" başlıklı teknik bir işbirliği belgesine dayandırılmıştır. (Əliyev, 2007) Konunun aciliyetini dikkate alarak, programı sürdürmek için Aralık 2001'de Ofis ile Azerbaycan Hükümeti arasında yeni bir proje belgesi imzalandı. Proje kapsamında insan hakları alanındaki çeşitli etkinlikler (seminerler, eğitimler, deneyim alışverişi, yasal literatürün yayınlanması vb.) Gerçekleştirildi. Adalet Bakanlığı, projenin uygulanmasında projenin koordinasyon organı olarak hareket etmiştir. 2006 yılında Azerbaycan'ın insan hakları alanındaki önemli başarılarından biri, ülkemizin Birleşmiş Milletlerin yeni kurulan İHK'sına seçilmesi olmuştur. BM Genel Kurul Kararı A / 60 / L.48

altında kurulan İnsan Hakları Komisyonu'nu değiştirdi. Azerbaycan, ISU'nun ilk 47 üye devletinden biriydi. IHG faaliyetlerine 19 Haziran 2006'da başladı.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri'nin ilgisine ilişkin 2012'de BM İnsan Hakları Konseyi'nin 1. Raporuna İlişkin Evrensel Periyodik İnceleme (UDI) Nihai Görüşünde Yapılan Tavsiyelerin Uygulanmasına İlişkin Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Ara Raporu İnsan Hakları Konseyi'ne sunulmuştur. (Bozkurt Enver, 2006) Aynı zamanda, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ve İnsan Hakları Konseyi, Evrensel Periyodik Gözden Geçirme'nin önerileri ve bunlardan kaynaklanan diğer sorunların uygulanması ile ilgili olaylardan düzenli olarak haberdar edildi.

Azerbaycan Cumhuriyeti, İnsan Hakları Konseyi Özel Prosedürleri ile verimli işbirliğini sürdürmektedir. Azerbaycan Hükümeti, BM'ye Özel Prosedürlerin ülkeye seyahat etme zorunlu taşıyıcıları taleplerine olumlu cevap verdi. Aynı zamanda, Nisan 2013'te, Azerbaycan Hükümeti'nin Birleşmiş Milletler Özel Prosedürlerine ülkenin görev sahiplerine seyahat etmek için kalıcı bir davet gönderdiği not edilmelidir.

Birleşmiş Milletler Fiziksel ve zihinsel sağlık standartlarında en yüksek standartların kullanılmasına ilişkin Raportör A. Grover, bölgedeki mevcut sağlık durumuna aşına olmak için 16-23 Mayıs 2012 tarihlerinde Azerbaycan'ı ziyaret etti.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Çalışma Grubu'nun İHEB'deki 16. oturumu çerçevesinde, 30 Nisan 2013 tarihinde Azerbaycan'da insan hakları durumuna ilişkin interaktif bir diyalog gerçekleştirildi. Oturum çerçevesinde, ulusal raporumuzda 77 ulusal interaktif diyalog, soru ve püf noktası gerçekleştirildi. Etkileşimli

diyalogların bir parçası olarak, heyetler, Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti tarafından insan haklarını ve temel özgürlükleri, bu alanda kaydedilen ilerlemeyi ve mevcut zorlukları teşvik etmek ve korumak için alınan önlemlere dikkat çekti.

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti'nin Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ile ilgili üçüncü periyodik raporu, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'nin 50. oturumunda 3 Mayıs 2013 tarihinde gözden geçirildi. Oturum çerçevesinde, Komite, delegasyonumuzun üst düzey temsilciliğini, delegasyonun açılış konuşmasını ve raporumuzdaki ekonomik, sosyal ve kültürel haklarımızın uygulanmasında alınan önlemlerin detaylı sunumunu ve ekonomik, sosyal ve kültürel haklar alanındaki çabalarını vurguladı karakterize ettiler. Azerbaycan Cumhuriyeti raporu ve etkileşimli diyalog, Komite üyeleri tarafından büyük beğeni topladı. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin uygulanması konusundaki çabalarının övgüye değer olduğu belirtildi.

Azerbaycan Cumhuriyeti için UDPA Çalışma Grubu raporunun kabulüne ilişkin bir toplantı 20 Eylül 2013 tarihinde BM İnsan Hakları Konseyi'nin 24. oturumunda gerçekleştirildi. (<https://bianet.org/konu/bm-insan-haklari-konseyi>) Raporda belirtilen 162 tavsiyeden, 158'i Azerbaycan tarafından tamamen veya kısmen kabul edildi ve önerilerden bazıları Azerbaycan hükümeti tarafından yerine getirildi ve diğer kısımlar devam etti. Toplantı sonunda, Çalışma Partisinin Azerbaycan Cumhuriyeti ODI (A / HRC / 24/13) Raporu, oybirliğiyle IHC tarafından kabul edildi.

Birleşmiş Milletler Ofisine ve Cenevre'deki diğer uluslararası kuruluşlara Daimi Misyon, ülkemizdeki mültecilerin ve ülke içinde yerlerinden olmuş kişilerin durumunu ele almaktan sorumlu sivil

toplum kuruluşlarıyla iletişim kurmaya devam ediyor. 26 Mart 2014 tarihinde, İç İzleme Merkezi (IDMC) ülkemiz hakkında bir rapor yayınladı. Raporda ülkemizdeki yer değiştirme durumunun Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki ihtilaftan, Ermenistan'ın Dağlık Karabağ kontrolü ile yedi çevre ilçeden kontrolü, işgal altındaki arazilerin Ermeni birlikleri tarafından işgal edilmesinden ve devam eden çatışmadan kaynaklandığını belirtiyor yapıldı.

18-24 Mayıs 2014 tarihlerinde, BM ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin haklarına ilişkin Özel Raportör Celoka Beyani, Azerbaycan'ı resmi olarak ziyaret etti. Özel Raportör, Haziran 2015'teki BM İnsan Hakları Konseyi toplantısında Azerbaycan'a yaptığı ziyaretle ilgili tam raporunu sunacak.

18-27 Ağustos 2014'te BM İnsan Hakları Konseyi'nin İş ve İnsan Hakları Çalışma Grubu ile 8-17 Eylül 2014 tarihlerinde BM İşkenceyi Önleme Alt Komitesinin ülkemize ilk resmi ziyaretini yapması bekleniyor.

3.1.2. Avrupa Konseyi ile insan haklarına üzerine ilişkileri

Azerbaycan devlet bağımsızlığının restorasyonundan sonra Avrupa'ya entegrasyon yolunu seçti, bunun sonucunda ülkemiz 25 Ocak 2001'de dünyanın en etkili uluslararası bölgesel kuruluşlarından biri olan Avrupa Konseyi'ne kabul edildi ve bu organizasyonun 40'tan fazla belgesine katıldı. İnsan haklarının ve özgürlüklerinin daha etkin korunması açısından alınan taahhütler sırasında Yetkili Ombudsmanlık (Ombudsman) Kanununu kabul etme taahhüdü vardır.

Avrupa Konseyi ile Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri (Ombudsman) arasındaki ilişkilerde esas yer Azerbaycan Cumhuriyeti İnsan Hakları Komiseridir.

Ombudsman ve personel, Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen çok sayıda etkinliğe katıldı ve insan haklarının korunması alanında görüş ve deneyimler alışverişinde bulundu. Organizasyonun faaliyetleri ve Azerbaycan'da insan hakları alanında yapılan çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi verdiler.

Komiser, İşkenceyi Önleme Derneği ve İnsan Hakları ve Hukuk Kuralı Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Avrupa MPM Ağı'nın bir üyesidir. MPM grubunun bir üyesi bu ağın koordinatörü olarak belirlenmiştir.

Komiserin Avrupa Konseyi ile işbirliğini koordine etmek için uzmanlaşmış bir danışman bulunması, İşbirliği personelinin Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından ortaklaşa yürütülen Eşler Arası proje kapsamında düzenlenen etkinliklere aktif olarak katılmasının önemli bir parçasıdır.

3.2. TÜRKİYE’NİN İNSAN HAKLARI ÜZERİNE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİ

Türkiye, Birleşmiş Milletler'in yedi büyük uluslararası insan hakları anlaşması da dahil olmak üzere temel hak ve özgürlükleri içeren önemli uluslararası anlaşmalara taraftır.

Ocak 2007 itibariyle, Türkiye aynı zamanda 200 Avrupa Konseyi sözleşmesinin 96'sına taraf olmuştur. (Kombe, 2008)

AGİT'in bir üyesi olarak Türkiye, bu kuruluşun belgelerinde yer alan ilgili insan hakları yükümlülüklerine de bağlıdır.

İnsan hakları alanındaki BM ana sözleşmelerine ilişkin olarak Türkiye'nin yaptığı beyan ve çekincelere uluslararası hukuk tarafından izin verilmektedir ve ilgili belgelerin amaç ve ilkeleri ile uyumludur. Bu beyan ve çekincelerin örnek bir listesi aşağıda verilmiştir. Bunların örnekleri ayrıca, Türkiye'nin ilgili Komitelere periyodik raporlarında

yer

almaktadır.

(http://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11630/3370/ibrahim_gokburun_tez.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

• Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi: üç ifade; biri 13 üncü maddenin 3. ve 4. fıkraları ile konuşmak.

• Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi: üç ifade; 27 nci maddeye bir rezervasyon.

• Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesine Ek Seçmeli Protokol: iki ifade; 5. maddenin 2 (a) paragrafına bir rezervasyon.

• Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme: iki beyan; 22. maddeye bir rezervasyon.

• Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme: 29 uncu maddenin 1. fıkrasına ilişkin bir açıklama ve bir çekince (15. maddenin 2. ve 4. fıkralarına ve 16.

• İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme: Madde 30'a bir rezervasyon.

• Çocuk Hakları Sözleşmesi: 17, 29 ve 30. maddelere üç çekince.

• Tüm Göçmen Çalışanların ve Ailelerinin Üyelerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme: 15, 45 ve 46. maddelere ilişkin üç beyan; 40. maddeye bir rezervasyon.

• Çocukların silahlı çatışmalara katılımına ilişkin Çocuk Hakları Sözleşmesine Ek Seçmeli Protokol: bir açıklama; 3. maddeye bir rezervasyon.

• Çocukların satışı, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisi ile ilgili Çocuk Hakları Sözleşmesine Seçmeli Protokol: bir açıklama.

3.2.1. Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile Türkiye'nin insan hakları üzerine sözleşmeleri

Türkiye, demokrasinin daha da güçlendirilmesi, hukukun üstünlüğünün pekiştirilmesi ve temel özgürlüklere tam saygı gösterilmesi amacıyla 2000'li yılların başından bu yana kapsamlı bir reform süreci başlattı.

Temel hak ve özgürlüklere tam saygı gösterilmesini sağlamak için gerekli temeli atmayı amaçlayan reform stratejisinin üç temel direği vardır: Temel uluslararası insan hakları sözleşmelerine uyum, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve reformların tam olarak uygulanması için gerekli önlemlerin alınması.

Bu süreçte, 2001 yılından bu yana çok sayıda yasal ve Anayasal değişiklikle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin hükümlerini dikkate alarak vatandaşlarımızın demokratik haklarını ve temel özgürlüklerini güçlendirmek amacıyla ulusal yasal çerçeve geliştirilmiştir (AİHS) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihat kanunu (AİHM) ile Avrupa Konseyi (CoE) ve Birleşmiş Milletler (BM) insan hakları sözleşmeleri, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) belgeleri ve Avrupa Birliği (AB) topluluk müktesebatı.

Anayasanın 90. Maddesinde yapılan değişikliğe göre, aynı konuda ulusal mevzuatla ihtilaf halinde, temel hak ve özgürlüklerle ilgili uluslararası anlaşmalar geçerli olacaktır. (Özdek, 2004)

1948'de, "insan haklarının anayasası" olarak kabul edilen "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi", tüm insanların doğuştan hak ettiği ve herkesin yasadan önce eşit olduğunu ve hiç kimsenin olamayacağını vurgulayarak medeni hak ve özgürlükleri tanımlamıştır işkence, kötü muamele ve aşağılayıcı cezaya maruz kaldı. Deklarasyon, uluslararası topluma insan haklarının korunması ve desteklenmesi konusundaki çabalarında rehberlik etme işlevini yerine getirmeye devam

etmektedir. 1948'de kabul edildiği gün; 10 Aralık, “İnsan Hakları Günü” olarak kutlandı.

İnsan haklarına geniş bir perspektiften yaklaşan ve insanlık onuruna saygısını dış politikasının öncelikli bir unsuru olarak belirleyen Türkiye, BM yasal araçlarına ve söz konusu kuruluşla insan hakları alanındaki işbirliğine özel önem vermektedir. Türk temsilcileri, her yıl üç kez Cenevre'de düzenlenen ve insan haklarıyla ilgili konuların tartışıldığı İnsan Hakları Konseyi'ne (İKM) katılan oturumlara aktif olarak katıldılar.

Türkiye, on altı BM insan hakları sözleşmesine taraftır. Taraf Devletlerin BM sözleşmelerine uygunlukları ilgili komiteler (antlaşma esaslı kuruluşlar) tarafından gözden geçirilir. (Başlar Kemal, 2001)

BM ayrıca, devletlerin çeşitli alanlarda uluslararası insan hakları normlarına uygunluğunu izleyen ve tavsiyelerde bulunan BM özel prosedürleri (özel raportörler, özel temsilciler, çalışma grupları) olarak bilinen tematik ve ülkeye özgü mekanizmalara sahiptir. Türkiye, 2001'den bu yana, bu özel prosedürlere davetli daveti uzatan ülkelerden biri olmuştur. Özel Raportörler ve Temsilciler bu çerçevede zaman zaman Türkiye'ye ziyaretlerde bulunurlar.

Türkiye'yi İstanbul'un bölgesel bir merkez haline getirme çabaları doğrultusunda ve kadın haklarına verilen önemin bir yansıması olarak Türkiye, Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Varlığının ve Kadının Güçlendirilmesi'nin (BM Kadınları) İstanbul Bölge Ofisi. İlgili Anlaşma 28 Şubat 2014 tarihinde New York'ta imzalanmış ve 1 Aralık 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

3.2.2. Türkiye'nin Avrupa Konseyi ile insan haklarına üzerine ilişkileri

1990'ların sonlarından bu yana yeni bir ivme kazanmış olan Türkiye'de devam etmekte olan reform süreci, Avrupa Konseyi ile ilişkilerimizin yoğunlaşmasına neden olmuştur. Türkiye'de kapsamlı anayasa değişiklikleri ve reform paketleri kabul edildi ve Medeni Kanun ve Ceza Kanununda bazı değişiklikler yapıldı. Bu bağlamda, ölüm cezasının kaldırılması, işkence ile mücadele, cezaevlerinde reform ve gözaltı evleri, düşünce ve ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, din özgürlüğü, işleyişi ile ilgili olarak CoE ile işbirliğinde önemli ilerleme kaydedilmiştir. yargı, sivil-asker ilişkileri, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar ve yolsuzlukla mücadele. Böylece, Türkiye'nin Avrupa Konseyi'ndeki konumu güçlendi.

Türkiye'nin CoE ile ilişkileri 2000'lerden bu yana zirvesine ulaştı. Türkiye, Kasım 2010-Mayıs 2011 tarihleri arasında CoE Bakanlar Komitesi Başkanlığını devraldı. H.E. Türkiye Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, 2010-2012 yılları arasında TBMM Meclis Başkanı seçildi. Böylece tarihte ilk kez bir Türk vatandaşı PACE Başkanı oldu. Türkiye, Bakanlar Komitesi ve Parlamenterler Meclisi Başkanlığı sırasında CoE'nin politik rolünün, görünürlüğünün ve alaka düzeyinin güçlendirilmesine önemli katkılarda bulunmuştur.

Türkiye şu anda Avrupa Konseyi'nin 225 sözleşmesinin 121'ine taraf ve 31 sözleşmeyi daha imzaladı. Avrupa Birliği ülkelerinin önünde, Türkiye, 47 Avrupa Konseyi üyesi devlet arasında on beşinci sırada yer almaktadır. (Yeliz Şanlı, 2004)

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yanı sıra, ırkçılığa karşı mücadele ve ayrımcılıkla mücadele, işkence ve kötü muamelenin önlenmesi, yolsuzlukla mücadele, para- aklama ve terörizm yanı sıra kadına yönelik şiddetle mücadele. Bu bağlamda,

Türkiye Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT), Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komitesi (ECRI) ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ile işbirliğini sürdürmekte ve bu mekanizmalar tarafından yayınlanan raporlar.

Türkiye Bakanlar Komitesi Başkanlığı döneminde 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da “Kadına ve Aile İçi Şiddete Karşı Şiddeti Önleme ve Mücadele Sözleşmesi” (İstanbul Sözleşmesi) imzalandı. Türkiye, Sözleşmeye ilk imza atan ülke oldu ve hiçbir çekincesi olmadan onayladı. Ağustos 2014'te yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesinde, Taraflar ve Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Eylem Eylemi Uzman Grubu (GREVIO) olmak üzere iki ayrı izleme mekanizması vardır. Aşkın Asan, GREVIO'nun 15 üyesinden biridir.

Türkiye'nin Bakanlar Komitesi Başkanlığı döneminde başlatılan, Avrupa Konseyi'nin komşuluk politikası ve İstanbul Konvansiyonu şu anda Konsey'in ana faaliyet alanları arasında sayılmaktadır.

Avrupa Sosyal Haklar Komitesi, Avrupa Sosyal Şartı'nın Prof. Dr. Yusuf Balcı'nın Ocak 2019'dan beri üye olduğu sözleşmeye dayalı bir izleme mekanizması oluşturmaktadır.

15 Temmuz darbe girişiminin ardından, Türkiye'nin CoE ile olan işbirliği kesintisiz devam etti. Bu süreçte, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Thorbjorn Jagland, Türkiye'yi ziyaret eden ilk uluslararası şahsiyeti.

CoE ile işbirliği içinde yürütülen projeler sayesinde, kamu görevlileri, STK temsilcileri, öğrenciler, bireyler ve genel olarak kamu, yüksek yargı organları da dahil olmak üzere Bakanlıklar tarafından farkındalık ve eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir.

SONUÇ VE TEKLİFLER

Çalışma, Türkiye ve Azerbaycanda insan haklarının gelişiminin her iki ülke için çok önemli bir rol oynadığını göstermiştir.

Tez araştırmalarının ana sonuçları aşağıdaki gibidir:

1. İnsan hakları, hem Avrupa hem de Müslüman ülkelerde modern yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu ülkelerin hukuki sistemleri, Uluslararası İnsan Hakları Bildirgesi'nde, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nde, Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmesi, Uluslararası İslami Haklar Bildirgesi'nde yer alan tüm ilkeleri ve normları pratik olarak sağlamıştır. haklar ve diğer uluslararası yasal düzenlemeler.

2. Gayrimüslim ve Müslüman ülkeler birçok ortak özelliğe sahiptir: idari ve bölgesel idare, adli işlemler, dış ve iç politikalar, vergi tahsilatı, insan hak ve özgürlüklerinin korunması, vb. Öncelik, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ve İnsan Hakları Evrensel İslam Deklarasyonunda ve birçok ülkenin anayasasında ilan edilen yaşam hakkına saygı ilkesi olmaya devam ediyor. Ek olarak, son zamanlarda, dünya topluluğu insan hakları ve insan sorumlulukları arasındaki ayrılmaz bağlantı ilkesini ve aynı zamanda insan hakları ve temel özgürlüklerin kullanılmasının büyük ölçüde toplumun sosyo-ekonomik yapısı tarafından belirlendiği gerçeğini kabul etmiştir. İnsan hakları kavramı, bir kişinin iç hukuk sistemini ve hukuk sistemini etkileyebileceği gerçeğine odaklanmaktadır.

3. İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi, AB üye devletlerinin yasal sistemleri için bir önceliktir. Hem AB üye devletlerinin hem de bireysel vatandaşların hukukunun etkinliğini sağlamak amacıyla Mahkeme aracılığıyla insan haklarının korunmasını sağlar. Bu nedenle, AB hukukunun ulusal hukuk üzerindeki üstünlüğü doktrini onaylanmıştır.

4. Türkiye ve Azerbaycanın hukuk sistemi, iç hukukun uluslararası insan hakları standartlarıyla daha da güçlendirilmesine ihtiyaç duyuyor. Her şeyden önce, sektörel mevzuatla ilgilidir. Sektörel mevzuat hazırlanırken, ülkelere göre yasa koyucular “yürürlükteki hukukun” faktörünü göz önünde bulundurmalı, bu nedenle, hukuk mekanizmasını geliştirirken, Avrupa Konseyi hukuk sistemi yıllarında biriktirilmiş içtihat hukukunun deneyimi dikkate alınmalıdır. Mevzuatın uygulanması için bir mekanizma içermesi gereken kanun ve yönetmelikler eşzamanlı olarak kabul edilmelidir.

Bu nedenle, çalışmamızdan çıkan sonuçlarımız, bazı önerilere uymak istiyoruz, yani: uluslararası hukuk, uluslararası insan hakları hukuku normlarının etkinliğini ve etkinliğini arttırmak için Müslüman hukuku tarafından biriktirilen ahlaki hukuk tecrübesini kullanmalıdır; dünyadaki ülkeleri İslam dünyasının ekonomik ve insani düzeni hakkında daha geniş bir biçimde bilgilendirmek; Müslüman insan hakları dogmalarını aktif olarak Müslümanların kitle bilincine sokmak.

Çalışmamızda, Türkiye ve Azerbaycanın ülkelerin Orta Çağ'da ekonominin, hukukun, kültürün ve bilimin oluşumunda ve gelişiminde sadece büyük bir rol oynadıklarını göstermeyip, günümüzde uluslararası hukuk sisteminin gelişimine önemli katkılar yapmaya devam ettiklerini gösterdik. Buna örnek İnsan Hakları Evrensel İslam Beyanı'dır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

BABAOĞLU H. (2006), İnsan hüquqları və azadlıqları. Bakı.

MEHDİYEV F. (2009) Nəzəriyyə və təcrübədə insan hüquqları. Bakı

BOZKURT ENVER, (2006), Uluslararası İnsan Hakları Hukuku, Asil Yayınları, Ankara

YEŞİM EDİS ŞAHİN, (2007), Küreselleşme ve insan hakları. İstanbul

YELİZ ŞANLI, (2004), Küreselleşme sürecinde insan hakları: Sığınma hakkı. Ankara

ANAR Erol, (2000).İnsan Hakları Tarihi, Çivi Yazıları, 2. baskı, İST.

ALTUNYA Niyazi, (2000) İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi, Düzgün Yay., İST.

BAŞLAR Kemal, (2001). İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri I, EGM Yay., ANK.

KEPENEKÇİ Yasemin, (2000), İnsan Hakları Eğitimi, Anı Yay. ANK.

LEVENT Ethem, (2002)Belgeler Işığında İnsan Hakları, Babıali Kültür Yay. İST.

ANAYURT, Ö., (2004), Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu, Seçkin Yayıncılık, Ankara

DOĞRU, O., (2006), İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Hukukunda İşkence ve Kötü Muamele Yasağı, Legal Yayıncılık, İstanbul, Mart.

ERGÜL, E., (2004), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Uygulaması, Yargı Yayınevi, 2. Baskı, Ankara

KOMBE, J.F.A., (2008), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Pozitif Yükümlülükler, Avrupa Konseyi Yayınları, İnsan Hakları El Kitapları Serisi No: 7, Belçika

ÖZDEK, Y., (2004), Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye, TODAİE Yayınları, Ankara.

ГЛУХАРЕВА Л.И. (2003). Права человека в современном мире. Социально-философские основы и государственное регулирование. М.: Юрист, 304 с.

РУДИНСКИЙ Ф.М. (2003), Методологические проблемы науки прав человека. Право и права человека. Сборник научных трудов юридического факультета МГПУ. М.: Логос.

МАРЧЕНКО М.Н. (2007), Проблемы общей теории государства и права: учеб.: в 2 т. Т.1 Государство. М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 656 с.

СЮКИЯЙНЕН Л.Р. (2002) Исламская концепция прав человека. Права человека: итоги века, тенденции, перспективы. С. 263-321.

Makaleler

ƏLİYEV Ə. (2007), Müasir Beynəlxalq Hüquqda İnsan Hüquqları, Əhali və Miqrasiya Problemləri, Bakı.

ISHAY MICHELINE, (2004), The History of Human Rights: From Ancient Times to the Globalisation Era, University of California Press

THOMAS BUERGENTHAL, DINAN SHELTON, DAVID STEWART, (2004), International Human Rights, West Group, Minnesota

МАРЧЕНКО М.Н. (2007), Проблемы универсализации прав человека в условиях глобализации. Права человека и современное государственно-правовое развитие. М.

УПОРОВ И.А., СХАТУМ Б.А. (2000), Естественное и позитивное право: понятие, история, тенденции и перспективы развития. – Краснодар: Краснодар. фил. С.-Петербур. ин-та внешнеэкон. связей, экономики и права, 146 с

İnternet Kaynakları

http://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11630/3370/ibrahim_gokburun_tez.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Erişim: 27.06.2019).

<https://bianet.org/konu/bm-insan-haklari-konseyi>